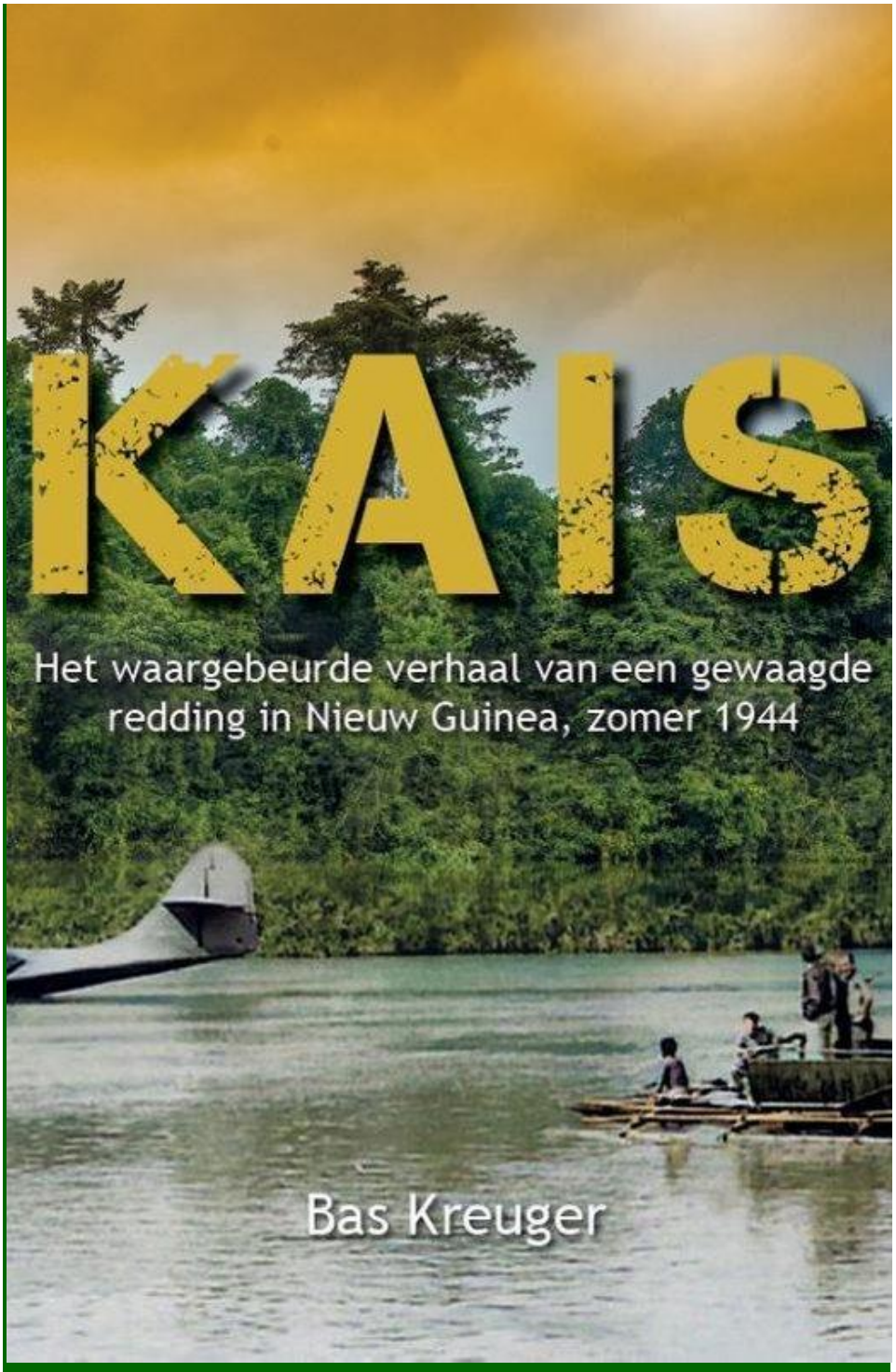
NICC Magazine 4 /2020

Een schitterend boek Zie: Boekbespreking op pagina 23

In dit nummer:

Epidemieën in Nederlands-Indië (1)....2
Abdulkadir Widjojoatmojo.....7
Ambon, prijsgegeven en in de steek gelaten.....9
De Batak cultuur.....12
De stille slachtoffers van de Jappenkampen.....14
Sophiahof – Van Indië tot nu.....18
JES Nieuws.....21
Column.....24
Ingezonden brief.....26
Indonesië dreigt het Italië van Azië te worden.....26
Ook Indië kende hongersnood.....27
En opeens was alles anders.....28
Links4u.....28
COVID-19 VIRUS.....29

Het grootste GRATIS e-magazine ter wereld voor de Indische gemeenschap
jaargang 12, april 2020 | abonnees: 9900
Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Van de redactie

Door de afschuwelijke Corona-epidemie ligt bijna alles stil. Ook in de Indische wereld is momenteel weinig nieuws. Toch hebben wij voor u een behoorlijk gevulde editie kunnen samenstellen. En op de website Indisch Historisch kwamen we het openingsartikel tegen, dat wij u niet wilden onthouden. Verder een artikel over een man wiens naam niet zo vaak genoemd wordt in het kader van onderhandelingen tussen Nederland en Indonesië eind jaren '40, nl. Abdulkadir Widjojoatmojo. Dan een artikel over de Bataks, een volk dat ook niet zo vaak ter sprake komt. Verder graag uw volle aandacht voor het artikel 'De stille slachtoffers van de Jappenkampen' van onze redacteur en columnist Han Dehne, waarin hij het Indische Zwijgen uitlegt. De redactie wenst u veel leesplezier.

Heeft u zelf een item, waarvan u denkt dat dit onze lezers zal interesseren? NICC Magazine stelt haar redactionele inhoud met alle plezier voor u open.

Graag willen wij u ook wijzen op de mogelijkheid ***NICC Magazine als advertentie medium*** te gebruiken. Hierbij een oproep aan alle lezers die eigenaar zijn van een bedrijf of er werkzaam zijn als PR manager om NICC Magazine als mogelijkheid te zien om ***uw bedrijf of product onder de aandacht*** van nu bijna 10.000 abonnees te brengen. Tevens willen wij een beroep doen op uw ***waardering*** als abonnee voor het zeer vele werk dat wij maandelijks aan NICC Magazine hebben. Houdt u in gedachten dat NICC Magazine geheel GRATIS is, hetgeen echter niet betekent dat wij geen kosten hebben. Juist in deze tijden is ***uw betrokkenheid*** bij NICC Magazine van groot belang en vragen wij u een ***VRIJWILLIGE DONATIE***. Wij zullen u daarvoor zeer dankbaar zijn en u zult verzekerd zijn van een blijvende gratis toezending van uw geliefde en gewaardeerde NICC Magazine. Onze volledige bankgegevens zijn: (BIC: RABONL2U)
NL39 RABO 0129 216 836
t.n.v. ***N.I.C.C.*** *Den Haag NL*.
Mogen wij u tenslotte vragen om NICC Magazine zoveel mogelijk bij uw familie, vrienden en kennissen onder de aandacht te brengen? Vraag hen ook gratis abonnee te worden. Wij wensen u weer veel plezier met uw NICC Magazine. Mede dankzij uw donaties en advertenties kan NICC Magazine helemaal GRATIS blijven.

Hans Vogelsang, hoofdredacteur.

Epidemieën in Nederlands-Indië (1)

Periode 1700 – 1900

Door: Humphrey de la Croix

Nieuwe virussen en uitbraak van epidemieën leken altijd ver weg te zijn. Nu ook was de uitbraak van het coronavirus in China op veilige afstand van ons vandaan. Echter, binnen korte tijd merken we nu als gehele samenleving de grote gevolgen wanneer een epidemie in onze eigen leefomgeving is doorgedrongen. Het publieke leven is in een tijdsbestek etmalen voor een groot deel stilgelegd.
Het is niet de eerste keer dat het koninkrijk te maken krijgt met verspreiding van ziekten op grote schaal. Nederlands-Indië, ver weg van West-Europa, heeft meerdere perioden gekend van epidemieën. In dit 1e artikel van een serie van twee geven we daarvan een kort overzicht over de periode van 1700 – 1900. In het 2e deel komt de periode 1900 – 1950 in beeld.

De periode 1700 – 1800

Over de tijd vóór de komst van de Nederlanders was niet bekend of zich epidemieën zich voordeden. In de periode 1600 tot 1700 vermelden Nederlandse bronnen malaria als een veel voorkomende ziekte. Bekend is vooral de uitbraak van malaria in Batavia. De stad was gelegen in een moerasgebied met veel muskieten om de ziekte over te dragen op mensen.

Deze foto geeft goed weer hoe klein een malariamug in feite is.

Duidelijk is dat de mens de verspreiding van malaria heeft veroorzaakt. Vanaf 1733 waren ten noorden van de stad zoutwater visvijvers aangelegd. Het gebied bestond uit modderige bodem die was aangeslibd. Het brakke water van de vijvers was ideaal voor de groei van muskieten van de soort anofeles sundaicus. Vóór de aanleg van de vijvers zorgden eb en vloed voor een natuurlijk evenwicht. Het water doodde namelijk een deel van de muskietenlarven.

In de afgesloten vijvers was deze stabiliserende werking van eb en vloed uitgeschakeld. De larven konden massaal ongehinderd uitkomen.
De daardoor eerste malaria-epidemie die uitbrak duurde van 1733 tot 1738.

Afgesloten visvijvers als deze met stilstaand water vormden een ideale broedplaats voor malariamuskieten. Foto: COLLECTIE TROPENMUSEUM. In een visvijver te Batavia worden met klamboe's malarialarven gevangen in verband met een onderzoek van dr. Van Breemen naar malaria.

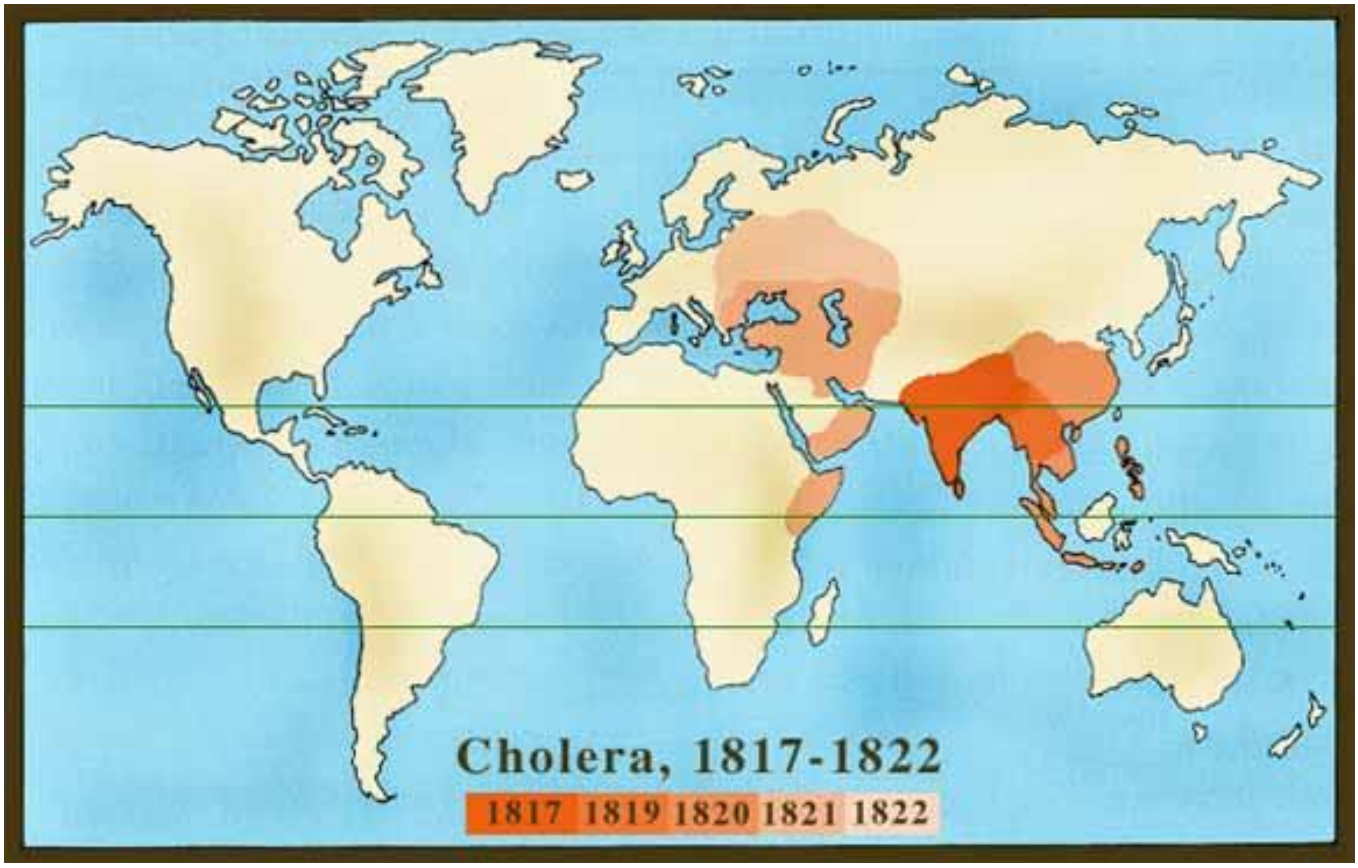
Batavia trok veel mensen uit zowel de binnen- als buitenlandse regio's die meestal niet immuun waren voor malaria. Een bij de mensen in Batavia natuurlijk werkend immuunsysteem hadden de vele nieuwkomers niet. Met als gevolg een enorme verspreiding van de ziekte. Het aantal slachtoffers was groot. De helft van de kinderen sterft binnen twee jaar na geboorte. Hetzelfde cijfer geldt voor de nieuwkomers in de stad. 1)

De periode 1733 – 1738 was een eerste fase in de epidemie. Daarna is er in de rest van de zeventiende eeuw chronisch malaria blijven bestaan. Veel mensen werden na 1738 en gedurende lange jaren ziek te zijn. De bevolking van Batavia was structureel niet gezond. Dat blijkt uit cijfers: van 1733 tot 1795 zijn 85.000 personeelsleden van de VOC overleden aan ziekte en slechte leefomstandigheden. Over de inheemse bevolking en andere niet-Europeanen zijn geen gegevens bekend. Dat aantal zal vele malen groter zijn dan dat van de Europese bevolking. 2)

De gevolgen voor de economie waren een voortdurend tekort aan personeel en het onder druk staan van handel en andere manieren van geld verdienen. Voortdurend moest er personeel worden geworven. En hoe onaantrekkelijk was het geworden te gaan werken in een gebied waar structurele ongezondheid normaal was geworden. De medische kennis was nog niet zover vooruitgegaan dat ziektes bestreden konden worden. Het ontstaan van immuniteit kostte jaren, eerder decennia of in het geheel niet. De ongezondheid in Batavia en andere locaties zal zéker hebben meegespeeld in de achteruitgang en ten slotte het einde van de VOC rond 1800. 3)

De negentiende eeuw

In 1819 veroorzaakte een bericht over uitbraak van cholera met veel doden in Malakka, Pinang en het meer dan 5.500 km westelijk van Java gelegen Mauritius. Het nieuws veroorzaakte ongerustheid in Indië. Toch was van cholera in de voorgaande twee eeuwen geen probleem geweest in de archipel. Het besef was er wel degelijk dat de ziekte mede door de vele scheepvaarten op en van de kolonie, over landsgrenzen snel zich kon verspreiden. 4) Cholera is een heftige aanval van diarree, snel en veel vochtverlies in korte tijd. De patiënt moet braken, heeft veel dorst en voelt zich misselijk. Uitdroging leidt tot de dood. Door spierverkramping

De cholerapandemie 1817-1822 die ook tot Nederlands-Indië was doorgedrongen.
Kaart: https://faculty.humanities.uci.edu/bjbecker/PlaguesandPeople/lecture15.html

gaan aders springen; dat uit zich in een blauwe huid. De epidemie die in 1821 naar Indië oversloeg kostte binnen enkele maanden tienduizenden dodelijke slachtoffers. In totaal geschat op 125.000.

Vanaf 1819 waren op voorspraak van medici maatregelen getroffen om cholera te voorkomen. De ingestelde *Commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt* was van mening dat de leefwijze van de bevolking en het klimaat gunstig waren. Een overslaan van de ziekte werd niet groot geacht. Adviezen ter voorkoming van de ziekte hielden in het extra innemen van bekend zijnde geneeskrachtige kruiden, watertjes en poeders. Maar ook aan stoom en het nuttigen van alcoholhoudende dranken werd geneeskracht toegemeten. Het jaar 1820 leek probleemloos te verlopen. Aan zelfgenoegzaamheid ontbrak het de commissie niet. 5)

Een op 21 april 1821 in het hospitaal van Semarang opgenomen patiënt met de verschijnselen van cholera deed de geruststellende houding abrupt wijzigen in schrik en verwarring. De vraag of er sprake was van cholera bleek uit de werkelijkheid. Van 22 april tot 4 mei stierven in Semarang 1.399 personen. Van hen waren 101 Europeaan, 872 Javaan, 334 uit Maleisië en 79 Chinees. Op 25 mei was het aantal slachtoffers opgelopen tot 2.033. Daarna gemiddeld met 8 per dag. De stad telde in die jaren ongeveer 36.000 inwoners. 6)

De maatregelen die de commissie de bevolking aanraadde moeten worden gezien tegen de stand van de medische wetenschap in die tijd. Enige kennis van bacillen en bacteriën was er toen nog niet. Aangenomen werd dat het via lucht, dampen uit het lichaam werd overgedragen. Die dampen noemde men *miasma*. Het was niet eerder dan 1883 dat de Duitse arts Robert Koch de bacterie *vibrio cholerae* ontdekte als veroorzaker van de ziekte. 7) Welke maatregelen werden er voorgesteld tijdens de epidemie? Eigenlijk dezelfde als die in 1819 en 1820 waren voorgesteld, uitgebreid met enkele andere.

Voorbeelden waren: begraven zonder ceremonieel, uitroken van huizen, kleren van de overledene verbranden, water halen in hoger gelegen gebied in plaats van uit beken en de rivier, geen vis, schaaldieren en ook vet eten. Knoflook, kaneel en gember waren juist goede middelen tegen besmetting. Aanleggen van vuren moest de ziekte ook weghouden door de lucht gezond te houden. En werken onder de hitte van de zon werd afgeraden. Deze maatregelen leken erg op die tegen de pest in Middeleeuws West-Europa, 500 jaar ervóór. 8) Inmiddels was de cholera over-

geslagen naar andere eilanden. Uit Sumatra kwamen vreselijke verhalen over vele in de rivier drijvende lijken die deels door krokodillen waren verscheurd. 9) En tijdens de zogeheten Palembang-expeditie van het KNIL tegen de opstandige sultan van die regio stierven in de periode 8 mei tot 1 juni 126 militairen aan de *blauwe ziekte*. 10)

Het medisch-wetenschappelijke standpunt "cholera is onbesmettelijk"

Ondanks de grote verspreiding onder mensen die dicht bij elkaar woonden, gingen medici niet uit van besmettelijkheid door contact van lichaam op lichaam. Als "bewijs" werd aangehaald dat in een hospitaal in Batavia een groot aantal militairen met cholera lag samen met een paar honderd burgers, volwassenen en kinderen. Onder deze burgers kreeg bijna niemand ook cholera. Een ander "bewijs" was dat op het eiland Banka niemand van de bevolking besmet was geraakt ondanks de regelmatig afvoer van een aankomst van met de ziekte besmette schepelingen. 11)
Uitgangspunt en overtuiging waren dat een miasma de veroorzaker was van de ziekte. Dat idee zou zo de gehele eeuw onveranderd blijven totdat er kennis was ontstaan over bacillen en bacteriën.

1851: nieuwe uitbraak van cholera

Deze nieuwe epidemie was minder heftig dan in 1821 en kostte minder dodelijke slachtoffers. Tussen 5 en 15 april waren 440 mensen besmet en stierven er 162. Half mei was de ziekte min of meer uitgeraasd. Het hoofd van de Geneeskundige Dienst dr. Bosch schreef in zijn verslag aan de gouverneur-generaal dat de flessen choleradrank alle tijdig het crisisgebied hadden bereikt. Nog steeds was de overtuiging van de niet-besmettelijkheid leidend en dat de juiste voorzorgsmaatregelen waren genomen.

Het kleinere aantal dodelijke slachtoffers was het bewijs. Was er dan geheel geen twijfel geweest over de theorie van niet-besmettelijkheid? Zéker wel! Echter, op basis van de casus van een besmette inlandse vrouw van wie de baby na geven van borstvoeding niet ziek was geworden, verdween die geringe twijfel. 12)

1864: volgende epidemie

Cholera brak nu uit in Bantam, West-Java en verspreidde zich over geheel Indië. De medische wetenschap had nog geen nieuwe kennis voortgebracht over veroorzaken en voorkomen van de ziekte. Ze kwam, woedde hevig en verdween als het ware. Maar van echter verdwijning was geen sprake getuige het ontstaan van nieuwe epidemieën.

Opnieuw voeren we de situatie in Semarang op. Van 27 mei tot 26 oktober 1864 raakten 215 Europeanen mensen besmet, van wie er 83 stierven en 128 waren hersteld. De overige vier waren nog in behandeling. Voor de 'inlanders' was het beeld respectievelijk 10.127 besmettingen, 7.313 sterfgevallen en 2.811 waren hersteld. In behandeling waren 3 personen. 13)
Zoals in onder andere West-Europa waren ook in de kolonie degenen die in de slechtste hygiënische omstandigheden en die dicht op elkaar woonden met velen die het meest leden onder de epidemie. En nog steeds bleef de niet-besmettelijkheid overeind als kenmerk. Toch opperde een individuele expert dat overdracht door een persoon niet geheel onmogelijk was. Bijvoorbeeld via vuile en natte kleren, eten of gebruiksvoorwerpen.
Kritiek was er op de choleradrank die aan de inheemse bevolking was verstrekt en dat desondanks opnieuw de meeste besmettingen en slachtoffers binnen die populatie was ontstaan. 14)

De Atjeh-oorlog: de jaren 1874 en 1875

Voordat de troepen van de tweede expeditie naar het opstandige Atjeh landden op 9 december 1873, waren in de volgeladen schepen al zeker 60 personen bezweken aan cholera. De landing was eigenlijk gepland voor 20 november. Naast de sterfgevallen was er een gebrek aan drinkwater. De militairen waren daardoor extra kwetsbaar. In de gehele periode van de oorlog die duurde van 1873 tot 1914 zouden 10.000 manschappen bezwijken aan cholera, buiktyfus en beri beri.

Het aantal dodelijke sterfgevallen onder de inheemse dwangarbeiders kwam uit op 25.000. 15) In 1883 was de bacterie Vibrio cholerae ontdekt, wat nog niet meteen al tot de ontwikkeling van een medicijn zou leiden. Tot in de eerste decennia van de twintigste eeuw bleef de cholera terugkeren. Nieuwe medische kennis zou dan pas tot actief terugdringen leiden.

Slot

Informatiebronnen geven niet eerder dan de achttiende eeuw aan dat in de Indonesische archipel uitbraak van epidemieën plaatsvindt. Het 'episch centrum' zijn stad en directe regio van Batavia. Menselijke activiteit is hoofdoorzaak. De balk achter de kust gelegen, afgeperkte visvijvers met stilstaand water zijn een ideale broedplaats voor muskieten die de ziekte overdragen. In deze vijvers is er geen eb- en vloedwerking zodat het water niet in beweging is om muskieten en hun larven te weren.

In de negentiende eeuw doet de cholera zijn intrede. De eerste vermeldingen wijzen op afkomst in Brits-Indië. De bacterie is vervolgens met de intensieve scheepvaart via het Maleisisch schiereiland naar Java gebracht.

De eerste uitbraak was in 1821. In de negentiende eeuw zouden er nog nieuwe komen in 1851 en 1864. De cholera was te wijten aan de slechte woonomstandigheden, de effecten van goed en voldoende voedsel en zuiver drinkwater. Dodelijke slachtoffers vielen het meest aan de kant van de inheemse bevolking. Het aantal onder de in betere condities levende Europeanen was absoluut en relatief veel minder. In totaal kunnen in de negentiende eeuw tienduizenden personen zijn overleden aan de cholera. Doordat pas in 1883 de bacterie vibrio cholerae was ontdekt, kon voorheen geen oplossing worden gevonden tegen de ziekte. In het tweede en slotdeel van deze artikelreeks: epidemieën in de laatste decennia van Neder-lands-Indië in de twintigste eeuw.

Voetnoten

1. Van der Brug (1994), pp. 55-60.
2. Idem, p. 173.
3. Idem, pp. 165 en 171-178.,
4. https://www.ntvg.nl/system/files/publications/1935108900001a.pdf, p. 891.
5. Idem, p. 892.
6. Idem, p. 896.
7. J. Koten, Cholera, grote sterfte in de19e eeuw ook voor de genealoog relevant; bestrijding in de negentiende eeuw
8. https://www.ntvg.nl/system/files/publications/1935108900001a.pdf, p. 897.
9. Idem, p. 902.
10. https://nl.wikipedia.org/wiki/Tweede_expeditie_naar_Palembang
11. https://www.ntvg.nl/system/files/publications/1935108900001a.pdf, pp. 900-901
12. Idem, p. 904.
13. Idem, p. 905.
14. Idem, pp. 905-906.
15. Van 't Veer (1980), pp. 95, 100 en https://nl.wikipedia.org/wiki/Atjehoorlog.

Informatie op internet

J. Koten, Cholera, grote sterfte in de19e eeuw ook voor de genealoog relevant; bestrijding in de negentiende eeuw .
https://www.google.nl/search?q=cholerabestrijding+negentiende+eeuw&ie=&oe=
D. Schoute, Enkele volksplagen in het verleden van Nederlandsch-Indië; in: Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde jrg 79/9, 2 maart 1935, pp. 890 – 906:
https://www.ntvg.nl/system/files/publications/1935108900001a.pdf
http://www.vergetenverleden.nl/cholera.html
https://www.ntvg.nl/system/files/publications/1885105410002a.pdf
https://www.ntvg.nl/artikelen/de-dienst-der-volksgezondheid-nederlandsch-indië-een-terugblik/volledig
Universiteit Irvine, artikel over cholera-epidemieën:
https://faculty.humanities.uci.edu/bjbecker/PlaguesandPeople/lecture15.html
https://nl.wikipedia.org/wiki/Atjehoorlog
https://nl.wikipedia.org/wiki/Tweede_expeditie_naar_Palembang

Literatuur

P.H. van der Brug, Malaria en malaise. De VOC in Batavia in de achttiende eeuw, Amsterdam 1994. Uitgever De Bataafsche Leeuw.
E.Q. Hesselink, Genezers op de koloniale markt: inheemse dokters en vroedvrouwen in Nederlandsch Oost-Indië, 1850-1915, Amsterdam 2009. Uitgevers: Vossiuspers en Amsterdam University Press. Ook te: downloaden.
Paul van 't Veer, De Atjeh-oorlog, Amsterdam 1980. Uitgeverij de Arbeiderspers.

Bron: *www.indischhistorisch.nl/*

NICC Magazine
Maandelijks GRATIS aan bijna 10.000 abonnees
Waardeert u ons werk?
Maakt u ons dan blij met een
donatie
IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**
t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

BORCADEN
BORCA ONLINE
Weimarstraat 39
2562GP Den Haag
0703642806
(advertentie)

Abdulkadir Widjojoatmojo

Door: Han Dehne

Een belangrijke naam die je zelden of nooit hoort noemen

Na de tweede Politionele Actie in Indonesië dreigden de Verenigde Staten met stopzetting van de Marshall-hulp aan Nederland.
Indonesië en Nederland troffen elkaar aan de onderhandelingstafel op het Amerikaanse schip USS-Renville.
"De Renville-overeenkomst kan worden beschouwd als het beslissende keerpunt in de Indonesisch-Nederlandse besprekingen, die uiteindelijk op 27 december 1949 tot de overdracht van de soevereiniteit van het Koninkrijk der Nederlanden aan de Republiek der Verenigde Staten van Indonesië leidden". Aldus Ide Anak Agung.

Hoewel Nederland na de eerste Politionele Actie, 'bij monde van haar vertegenwoordiging in de VN de illusoire (onhoudbare) stelling tot het bittere einde trachtte vol te houden dat het Indonesische probleem een binnenlandse aangelegenheid was', nam de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties een Amerikaanse resolutie aan, die als volgt luidde: "De Veiligheidsraad besluit zijn goede diensten aan de partijen aan te bieden, teneinde deze bij te staan bij de vreedzame oplossing van het geschil (...) De commissie zal bestaan uit drie leden van de Raad, waarbij elke partij één lid kiest en het derde lid wordt aangewezen door de twee aldus verkozen leden". Nederland wees België aan. Indonesië Australië en als neutrale derde werd Amerika gekozen.

Abdulkadir Widjojoatmojo, kolonel in het KNIL was een belangrijk man namens Nederland in het proces waarin de Renville overeenkomst tot stand komt.
Het debat over de oorlogsrol van de Verenigde Staten was verhit. Met luide stem viel de voorzitter van de Nederlandse delegatie, Raden Abdulkadir Widjojoatmojo, de Republiek Indonesië aan als het werk van collaborateurs gecontroleerd door Japanners. Aan het einde van zijn verklaring daagde Abdulkadir de Republiek Indonesië uit door te zeggen: "Bewijs eerst je taaiheid! Pas daarna zullen de politieke problemen de goede weg inslaan!"

In het boek 'Renville' van Anak Agung Gede Agung, werd vermeld dat het probleem dat het belangrijkste obstakel vormde in de vergadering was de Van Mook-linie. Tijdens de hoorzitting op 9 december 1948, werd een poging gedaan om het staakt-het-vuren te reguleren.
Zo stelde de Commissie voor Goede Diensten voor dat de Nederlandse militairen bezette gebieden ontruimden en in plaats daarvan moest de TNI de "enclave" verlaten die zij bezette (op dat moment was de scope zelfs uitgebreid over de demarcatielijn voordat de Nederlanders hun Eerste Politionele Actie voerden.)

Nederland weigerde het voorstel van de Commissie Goede Diensten. In plaats daarvan stelden ze een ander voorstel voor: de demarcatielijn was gebaseerd op de "Van Mook-linie" die op 5 september 1947 door de Nederlandse Oost-Indische overheid was goedgekeurd.

Het aanbod werd uiteraard onmiddellijk afgewezen door de republikeinse delegatie, die toen werd geleid door Mr. Amir Sjarifoeddin. En de onderhandelingen raakten vast: gedurende een maand ondervonden vredesopbouwinspanningen geen enkele bemoedigende ontwikkelingen.
Totdat op 9 januari 1948, toen de Nederlanders een ultimatum voorstelden: binnen drie dagen moesten de republieken hun positie kunnen bepalen, of ze het voorstel van de Van Mook-linie als een demarcatielijn accepteren of verwerpen. Als het tweede antwoord door de republiek was gekozen, zei Nederland dat het zijn militaire acties naar Yogyakarta zou voortzetten.

In eerste instantie werd de Nederlandse dreiging sterk bekritiseerd door de leiders van de republiek, waaronder president Soekarno en vicepresident Hatta. Ze voelden dat de Nederlanders arrogant waren geweest door de politieke positie van de Republiek Indonesië te dicteren. "Echter, rapporten van verschillende TNI-commandanten aan Sukarno over

het grote gebrek aan munitie als de Nederlanders vastbesloten waren om een massale aanval te lanceren, maakten dat de Republikeinse leiders van standpunt veranderen", schreef George Mc. T. Kahin.

Naast de bovengenoemde factoren, voelden de republikeinse leiders zich "gefascineerd" door de analyse van Dr. Frank Graham, de vertegenwoordiger van de Verenigde Staten bij de Commissie voor Goede Diensten. Dr. Graham legde uit dat als de Republiek Indonesië de voorwaarden van de Nederlanders zou accepteren, het mogelijk was dat de regering van de Verenigde Staten zich zou verzetten tegen de Nederlandse inspanningen om met militaire middelen een oplossing te vinden voor de beloofde kiezers onder toezicht van de Verenigde Naties.

Siliwangi de latere kolonel Eddie Soekardi had een interessante mening over de 'nrimo'-houding van de republikeinse overheid. In een discussie zei hij enige tijd geleden dat de daadwerkelijke acceptatie van de Van Mook-linie 'politiek gokken' was van de republikeinen.
"Uit eerdere ervaringen vonden de Nederlanders het niet leuk om beloften te doen. Gebaseerd op die ervaring, hebben de republikeinse leiders berekend dat Nederland zich niet zal houden aan de overeengekomen afspraak. En dat gebeurde echt goed ...", zei Eddie grinnikend. Precies op 17 januari 1948 was de Renville-overeenkomst voltooid.

De overeenkomst die werd ondertekend door beide partijen, past automatisch ook de praktijk toe, alle overeengekomen punten. Inclusief de terugtrekking van de Siliwangi-divisie uit West-Java, die de levensstroom van veel TNI-jagers als Aleh bleek te hebben veranderd. Waar is nu Abdulkadir Widjojoatmojo?
Abdulkadir speelde geen spelletjes in het verraden van zijn land.
Hij was opgetreden als gouverneur-generaal van Nederlands-Indië, of de op dat moment hoogste Nederlandse vertegenwoordiger in Indonesië. Kadir speelde ook een belangrijke rol in de poging om het jonge republiek Indonesië actief te verdelen in de vorming van de Pasundan-staat, een staat die in Nederland werd gemaakt.

Sommige historische analisten zeiden dat de benoeming van Abdulkadir Widjojoatmojo als vertegenwoordiger van de Nederlandse delegatie niets anders was dan een Hollandse truc om de wereld te laten zien dat Indonesië al onder Nederlandse controle was.

Als bewijs dat de Nederlandse invloed in Indonesië zo 'geworteld' was dat Nederlandse vertegenwoordigers in de Renville-overeenkomst Indonesisch waren. Omdat niet alleen Kadir een Indonesiër was in de Nederlandse delegatie. Naast Kadir die de leiding had, was de Indonesiër in de Nederlandse delegatie Dr. Soumukil, Prins Kartanegara en Zulkarnain.

Kadir werd geboren in Salatiga op 18 december 1904. Sinds hij jong was sloot hij zich aan bij het Nederlands-Indische leger, het KNIL. Zijn carrière in het leger was briljant, omdat hij de rang van KNIL-kolonel kon bereiken. Later behaalde hij zelfs zijn status als hoofd van de Netherlands Indies Civil Administration (NICA), hij diende ook als diplomaat.

INDISCH PLATFORM

zoekt donateurs

Het Indisch Platform behartigt de belangen van de Indische gemeenschap bij de Nederlandse regering
Stichting Het Indisch Platform - Postbus 85564 - 2508 CG Den Haag
Bankrek. nr. NL84 INGB 0088 3644 67 t.n.v. Indisch Platform

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Ambon: prijsgegeven en in de steek gelaten

Door: Piet Bakker

In 1948 reisde schrijver en journalist Piet Bakker (van o.a. Ciske de Rat*), samen met de tekenaar/illustrator Jo Spier naar West-Indië en Indië/Indonesië. Van zijn verblijf op Ambon verscheen op 27 november 1948 in Het Dagblad het volgende verslag.*

Piet Bakker

"Door de eeuwen trouw", leest men op het monument, dat in de geruïneerde stad Ambon ongeschonden staat. Dat is méér dan een monumentale frase, het is wáár. Toen J. P. Coen de aanval op Jacatra voorbereidde, liet hij soldaten halen van Ambon. Toen reeds. En sindsdien heeft het krijgshaftige volk van dit kleine eiland en het nóg kleinere Saparoea een groot aandeel gehad in de krijgsverrichtingen, die door de eeuwen heen volbracht moesten worden om het Nederlands gezag in de Archipel te vestigen. Ambon is daar trots op. De oudste generaties hebben nog onder Van Heutsz in Atjeh gevochten en ridders M. W. O. tot de derde klasse toe opgebracht.

"Ik heb hem nog als kapitein gekend", zegt mij zo´n grijze ijzervreter, die zijn ridderschap vermeld heeft op het naambordje van zijn wrakkige krot. "Ik heb nog onder Willem III gediend", zegt zijn buurman. Een latere generatie gaf haar leven op de Javazee, in 1942. Toen ´Indonesia Raja´ kroop voor of heulde mèt de Jappen, werd in Ambon verzet geboden. Bij tientallen rusten de slachtoffers op het Ereveld.

Er zijn er bij, wier enige schuld het heimelijke bezit van de Nederlandse vlag was. In de strijd tegen de extremistische misdadigers stonden de Ambonezen in het voorste en gevaarlijkste gelid. Zij vormen thans een hecht en strijdvaardig deel van het K.N.I.L..

Oranje-altaar

Treed welk huis u wilt binnen en u vindt de portretten der vroegere en huidige Koningin der Nederlanden, vaak afbeeldingen van wijlen Koningin Emma, de huwelijksfoto van Wilhelmina en prins Hendrik, een gravure van Willem III, — een compleet Oranje-altaar. Dit is een cultuur, zoals u nergens op ons grondgebied zult aantreffen. De wanden van de gammelste noodhuisjes worden veelal bedekt met pagina's uit tijdschriften, voorstellende het vorstelijk gezin. Het Wilhelmus is hier een gewijde hymne, het Indonesische volkslied daarentegen een verachtelijke oproerzang. „Door de eeuwen trouw." Maar nu maakt Ambon deel uit van de Negara Indonesia Timur, de deelstaat Oost-Indonesië. Over niet lange tijd zal het rood-wit-blauw, dat van het kleinste prauwtje wappert, worden neergehaald. Dat is voor de Ambonees de vlag van de Koningin; de vlag, waarvoor duizenden eilandgenoten gesneuveld zijn; de vlag, die hij voor de Jappen verborgen heeft gehouden op gevaar om te worden doodgemarteld door de Kempetai.

De Nederlander vindt dit goed – sterker nog: de Nederlander wil dit. Tevergeefs heeft Ambon telegrammen naar Den Haag gezonden: Trek uw handen niet van ons af! Laat ons trouw mogen blijven – door de eeuwen!
Tevergeefs heeft men later om een afzonderlijke status gevraagd.

Jo Spier

De Ambonees, die driehonderd jaar met Nederland was verbonden en wiens overgrootvader vaak reeds een lidmaat van de Nederduits-Hervormde Gemeente was, die zo kinderlijk dol is op Koningin en Moederland, – hij is als een kind, dat niet langer van zijn ouders mag houden, dat kunstmatig wordt vervreemd van zijn huis, langzaam maar zeker wordt losgeweekt en overgeheveld naar een milieu, waar hij niets voor voelt, voor de Negara Indonesia Timur. Als Ambon verknocht blijft aan moedertje Oranje en vadertje Nederland, dan is het kindje stout.

Dwangpositie

De politiek-reële Ambonezen zitten met het geval. Zij hebben zich te baseren op het feit, dat Ambon nu eenmaal is ingelijfd bij Oost-Indonesië, en wensen te voorkomen, dat het eiland daar de positie krijgt van de bekende krent-in-de-rijst. Die ontwikkelde Ambonezen vinden de situaties, waarin zij zijn geplaatst, helemaal niet leuk. Er zijn er bij, die opgevoed zijn in de rangen van het Binnenlands Bestuur, of in Nederland hebben gestudeerd en jaren het westerse denken in zich op hebben gezogen. Ik sprak er een, die in het Nederlandse ondergrondse verzet zijn mannetje dusdanig stond, dat hij zorgvuldig moest onderduiken ergens in Drenthe, een flinke enthousiaste man. Met zulke mensen praat je als met Nederlanders, die slechts in huidkleur verschillen vertonen. Zoals een Fries honderd procent Nederlander is, zo maakt ook een dergelijke Ambonees een volwaardig deel van de familie uit. Geleid door hun verantwoordelijkheidsgevoel, moeten deze leiders van hun volk *contre coeur* meedoen aan dat loswekingsproces, verstandig en tactvol handelen bij te duidelijk pro-Nederlandse manifestaties der bevolking, ijverig zoeken naar ten minste één fluit-orkest, dat bereid is om bij de aankomst van de Oost-Indonesische president, heer Soekawati, na het Wilhelmus ook het ´Indonesia Raja´ te blazen, en dan een zucht van verlichting slaken, wanneer dit laatste geen aanleiding heeft gegeven tot 'patriottische' contra-demonstraties; er genoegen mee nemen, als bij het bezoek van de minister-president noch het ene noch het andere volkslied wordt gespeeld.

Die brave Ambonees moet wel denken, dat een acute waanzin is gevaren door het land, waar hij altijd zo hoog tegenop gezien heeft. De Kompenie is gek geworden. Ambon wil de traditie der eeuwen voortzetten en de Kompenie, die vroeger stevig optrad tegen iedere gezagschadelijke daad, is daar niet langer van gediend. Ambon voelt zich door Nederland verraden. Ambon moet echter oppassen. Ambon zal verstandig doen om zich maar zo gauw mogelijk aan te passen bij de nieuwe verhoudingen. Ik schrijf dit niet voor mijn plezier, de woorden komen moeilijk uit mijn pen. Maar ik schaar mij achter de Ambonese Nederlanders, die zeggen: Ons eiland mag niet het slachtoffer worden van de kortzichtigheid van Den Haag. Blijven wij trouw, dan zitten we straks in het verdomhoekje. Economisch is ons eiland van weinig betekenis. Eigenlijk bestaat ons beste uitvoerartikel uit ambtenaren en militairen, die uitzwermen over heel de Archipel, wier bestaan ernstig zal worden bedreigd, wanneer wij volharden in onze trouw aan Nederland. Wij zijn ten slotte Ambonees.

Het monument 'Door de eeuwen trouw', dat in 1950 werd gesloopt.

Dit is een reële redenering. Wij willen immers niet anders? Het zou immers kunnen gebeuren – althans theoretisch -, dat Ambon tot ´rede´ zou worden gebracht door Nederlandse troepen, indien het zich daadwerkelijk verzette tegen de opgedrongen nieuwe zaligheid?
Indien het zijn Nederlandse trouw metterdaad uitte? Zo ver zal het niet komen. Ambon berust. Zolang de toekomstige Unie onder de Kroon staat, zal het zijn Koningin nog kunnen vereren. En de rest interesseert het eiland nauwelijks.

Humor

Gelukkig is de Ambonees welbegenadigd met een zegenrijke humor. Hij kan op de vrolijkste manier met Makassar, zijn hoofdstad, spotten, "'t Is ook zo grappig", grijnsde er een, "dat de secretaris-generaal en de hoofdambtenaren nog uit Nederlanders bestaan en dat Indische jongens de subalterne posities bezetten. Zijn de Indonesiërs dan alléén maar geschikt voor minister?" Dit is – hoewel niet geheel juist – humor van voortreffelijke huize. Hij had uit Amsterdam kunnen komen. Een ander spot: "Wat zoeken ze in Nieuw-Guinea en Borneo toch naar goud? Op de schouders van onze ministers ligt het voor het grijpen". Een goedlachse, vrolijke kerel is de Ambonees. Hij lijkt op de Javaan, zoals een Siciliaan op een Schot. Hij mist de oude beschaving van Java, maar ook het ondoorgrondelijke, het altijd gereserveerde. Iedere onderdanigheid is hem vreemd. Hij is te spontaan om achterbaks te zijn. Er ademt iets van de zee uit dit volk. De zee, die als een blauw, glinsterend veld rond het weelderige eiland ligt.

Diep dringt die zee in het land, dat door de vèr doorlopende baai bijna in twee eilanden wordt gesplitst. Telkens weer ligt die zee verrassend wijd achter het bos. Haar verfrissende wind waait over de heuvels van Ambon en ontneemt er dat tropisch-benauwende aan, die geestkrachtdodende bedrukking. Hoe gelukkig zou het volk van Ambon kunnen zijn, als er geen politiek bestond. Vroeger werden ze matroos of soldaat en dat vonden ze prettig. Wie er niet voor voelde en iets

geleerd had, werd ambtenaar of goeroe. En een deel bleef achter op het eiland. Die hokvasten behoefden zich echter niet te overwerken, want er was een zee vol vis en een bos vol sago. En er was bovendien een bewonderens-waardige solidariteit onder de eilanders. Zonder dat er bedelarij voorkwam, werd iedere nood-druftige geholpen. Naar westerse maatstaf beoordeeld, heeft de Natuur het tè goed met het eiland voor gehad. Waarom zou een mens zich druk maken bij zóveel cadeau gekregen overvloed? Vang wat vis en klop wat sago, en speel verder op je fluit het wijsje, dat de lieve God je ingeeft. Met honger ga je niet naar bed. Je kunt in een energieke bui ook je geweer nemen en jagend door de bossen daarboven gaan. Daar leven herten en wilde zwijnen. Verkoop je buit aan de Chinees en je hebt voor een week strootjes en bioscoop.

Landbouw, intensieve bewerking van de bodem, die een rijkdom van muskaatnoot en kruidnagelen kan opbrengen? Laat dat liever aan de Boeginees over, want welk verstandig man, die kan lezen en schrijven, zou zich tot dat domme koeliewerk verlagen? Ja – iets kun je toch wel doen: Loop het bos in met twee blikken aan een juk, zoek de geschikte palm op, kerf de bast open en er stroomt een drank uit, die door gisting alcoholisch wordt en aan bier doet denken. Ben je nog wat pienterder, dan stook je er een 'soppi' van, dat je gratis in de lorum brengt. Is Ambon niet "Gods own country?" Dank God iedere dag voor Zijn goedertie-renheid en ga op Zondag naar de kerk. Als fatsoenlijk lidmaat trek je een zwart baadje aan, keurig en netjes. Dat hebben de verre voorvaderen overgenomen van de mannen en vrouwen der Kompenie, die in zwartlakense kleren ter kerke gingen. De oude Ambonezen houden zich nog nauwgezet aan die kledij. De mannen dragen driekwart pof-broeken en een doek om de hals. Zij zijn niet met de mode meegegaan. Al drie eeuwen niet.

Specerij-eilanden de Molukken

Kerkgang

Wonderlijke kerkgang! Het bede-huis lag hoog op de heuvel en was slechts te voet te bereiken. Hoe pronkte het witte gebouwtje te midden van de onvergelijkelijke weelde der tropische natuur.
Zachte geuren van wilde orchi-deeën zweefden binnen door de open deuren en vensters. Het was al schoonheid en liefelijkheid, al kleur en zinnestreling. De snelle stem van een bel, gevolgd door een verder de vallei indringende tromgeroffel, riep de gelovigen op uit de wijde tuin van het Ambonese land. En daar kwamen zij, zwart en somber, donkere vlekjes in een schakering van heerlijk licht. Binnen de sobere, gepleisterde wanden van het kerkje hield men de dienst naar Nederduits gebruikt. Er was geen orgel, maar het fluitconcert speelde de oude melodieën der psalmen, de woorden van Datenus werden in het Maleis gezongen. Wie de ogen half sloot en slechts naar de wijs luisterde, waande zich niet in een ver, tropisch eiland, te midden van palmen, flamboyanten en orchideeën. En dit volk moet zich één voelen met het deels Mohammedaanse, deels Hindoese, deels puur-heidense Oost-Indonesië? Maar is dan ieder begrip voor verhoudingen, voor historie, voor psychologie gevaren uit de hoofden der alleen politiek redenerende, dorre diplomaten? Hebt gij, die met een beroep op het recht van eigen volksleven uw verwringing der waarheid goed-praat, dan geen grein begrip voor wat er in drie eeuwen op Ambon is gegroeid? Speelt gij uw staat-kundig kwanselspel – in naam van de democratie – kil en ijzig verder zonder u ook maar één ogenblik af te vragen, of de direct bij uw cerebraal gedoe betrokken levende mensen hiervan gediend zijn ? Is dat – laat me toch niet hoonlachen! – democratie?

Heeft de losscheuring van Ambon iets van doen met de ideële waarde van dit aan flarden gesolde begrip: respect voor de mens en zijn eerlijke overtuiging? In dat bergkerkje van Ambon. waar gebeden werd voor koningin Juliana, heb ik mij zo diep geschaamd voor mijn land. Waarom kon Nederland, eertijds wijkplaats voor verdrukte minder-heden, niet één ogenblik trouw blijven jegens een kinderlijk volk, dat deze trouw drie eeuwen lang jegens Nederland betracht heeft?

Indien ons nog enig stijlgevoel rest, sla dan met de slopersmoker het monument van Ambon aan gruizels. *(Java Post)*

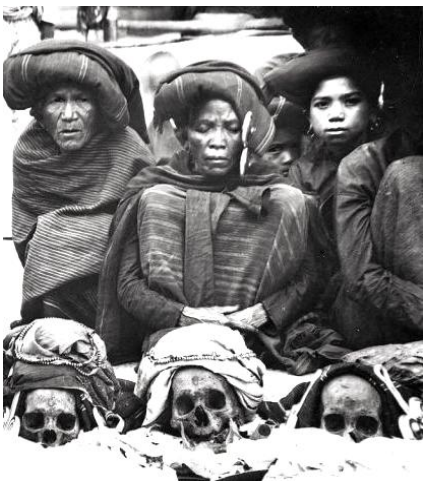
De Batak cultuur

Door: Rob Jongmans

Gezien door de ogen van Tassilo Adam

Een foto vertelt soms méér dan duizend woorden. Meer van dit soort foto's konden worden bezichtigd op de "Tentoonstelling der Bataksche Etnografische Verzameling en Fotografien van Batakland en Volk", van de fotograaf Tassilo Adam. De tentoonstelling, die werd georganiseerd door de Delische Kunstkring, vond plaats van 14 tot en met 20 februari 1919 in de Witte Sociëteit in Medan.

Adam beschouwde het als de merkwaardigste opname ooit door hem gemaakt, getuigend van oprechte vriendschap en groot vertrouwen: het portret van Sibayak Pa Mbelgah en zijn familie in Kabanjahe (Karo, Sumatra), met de schedels van hun voorouders voor zich.
Die waren speciaal voor de fotograaf uit de *geriten* (schedelhuis) tevoorschijn gehaald en van de meest waardevolle doeken en sieraden voorzien. Deze foto is bij diezelfde gelegenheid gemaakt. Vertrouwen kunnen winnen is geen voorwaarde om een goed fotograaf te worden, maar het komt wel van pas. De Duitse planter Tassilo Adam (1878-1955) was een meester op dit gebied. Het stelde hem in staat alle facetten van de Batak bevolking vast te leggen. Later zou hij als gevestigd fotograaf in Yogyakarta een film maken, Mataram, waarbij hij wederom volledig opging in de lokale cultuur. Een 'documentair cultuur-filmwerk in zeven acten', zo wordt de film in een van de eerste tussentitels treffend neergezet. Ze kwam in vier jaar tijd tot stand en de Nederlandse première vond plaats in het Koloniaal Instituut op 15 februari 1927. Een deel van de film, waarvan zich een kopie bevindt in de collectie van het EYE Film Instituut, is gewijd aan de wajang wong voorstellingen die begin september 1923 in de kraton plaatsvonden ter gelegenheid van het vijfentwintigjarig regerings-jubileum van Koning Wilhelmina. Na afloop van die gebeurtenis vroeg Sultan Hamengku Buwono VIII aan Tassilo Adam om een fotoalbum samen te stellen, dat als souvenir aan de koningin werd aangeboden. Er bestaan meerdere exemplaren van dit prachtalbum. Het Tropenmuseum koestert er drie in haar collectie; een ervan is afkomstig van Koningin Wilhelmina, het exemplaar van gouverneur-generaal Fock en dat van resident Dingemans.

Groepsportret familie van Sibayak Pa Mbelgah in Kabandjahe met de schedels van hun voorouders voor zich (TM)

Terug naar Sumatra. De foto met Pa Mbelgah was in februari 1919 te zien op een tentoonstelling van de Delische Kunstkring in de Witte Sociëteit te Medan, waar door Tassilo Adam verzamelde Batak etnografica te zien was. Adam was in 1878 in München geboren als zoon van de Duitse schilder Emil Adam en zijn Italiaanse vrouw. Toen hij zestien was vertrok hij naar Wenen voor verdere scholing. Volgens zijn dochter zou hij daar een boek gelezen hebben over de Batak bevolking in Sumatra. Gefascineerd vertrok de avontuurlijk ingestelde Adam een jaar later op 21-jarige leeftijd richting Deli om er te gaan werken als assistent op een tabaks-plantage. Hij had geregeld last van malaria-aanvallen naast een paar andere tropische ziektes, waarvoor hij traditionele genees-middelen gebruikte. Hij moest zelfs ziekteverlof nemen in 1913. Terug in Wenen ontmoette hij zijn toekomstige vrouw Johanna. Ze trouwden en zij vergezelde hem naar Sumatra, waar ze drie kinderen kregen, Lilo, Claus en Inge.
Hoewel Adam als planter actief was op de Oostkust van Sumatra, hield hij zich liever bezig met het in kaart brengen van voor musea bestemde collecties. Al na zijn aankomst in 1899 kreeg hij daarvoor de gelegenheid van zijn chef Karl Maschmeijer, administrateur van Bindjei Estate. Twee jaar later werkte hij op de plantage Namoe Tongan waar hij voorwerpen van de Alas cultuur verzamelde voor G. Meissner en er ook een Batak collectie bij elkaar bracht die later door Dr. O. Henggeler naar Zürich werd gebracht. In 1903 werkte hij op de plantage Namoe Soeroe van de Senembah Maatschappij.

Vanaf 1910 ging hij zelf verzamelen, en na 1914 is hij zich in zijn vrije tijd gaan toeleggen op de fotografie.
Waarschijnlijk fotografeerde hij al eerder; hij kende het medium in ieder geval goed. Tijdens zijn verblijf in Europa had hij in München een met lichtbeelden geïllustreerde lezing gegeven over het Tobameer. Hij hield zich toen

Sibayak Pa Mbelgah en zijn familie in Kabanjahe

ook al bezig met kleurenfotografie, waarover hij op 16 oktober 1914 een lezing gaf bij de Delische Kunstkring in Medan. In deze periode werkte en woonde hij op plantages in de omgeving van Pematang Siantar: in 1911 was hij administrateur op Siantar Estate, en van 1912-1915 administrateur op Simarito Estate. Toen hij in 1919 uit Sumatra vertrok was hij administrateur op de rubberplantage Batoe Nanggar.

Bijzonder is dat hij de camera uitsluitend richtte op de Batak bevolking, de planterswereld komt in zijn werk niet voor. Minder verwonderlijk is dat hij fotografeerde met het oog en de systematiek van de verzamelaar die hij was. Daardoor neemt hij een uitzonderlijke plek in onder de fotografen die op Sumatra werkzaam waren. De bijna 150 foto's en 700 objecten die eerst in Medan en korte tijd later in Batavia geëxposeerd werden, zijn niet lang daarna toegevoegd aan de collectie van de afdeling Volkenkunde van het museum van het Koloniaal Instituut. Ze behoort tot de meest representatieve collecties over deze bevolkingsgroep ter wereld. De foto's zijn door hemzelf vervaardigde vergrotingen, die als enkele foto, collage-gewijs of als panorama, op kartons zijn geplakt. De kartons zijn geordend naar thema en een aantal foto's zijn gesigneerd. Ook de originele Ilford glasplaten (glasnegatieven) worden in de Tropenmuseum-collectie bewaard, gemaakt met een Ica- Tropica camera (9×12) en de Zeiss lenzen Tessar, Protar en Magnar.

Uitzonderlijk zijn de interieuropnames in het huis van Pa Mbelgah waarbij Adam gebruik maakte van magnesiumlicht, wat door de ontploffing die het veroorzaakte niet zonder gevaar was. Het geheel overziend is het bij uitstek een collectie waarin objecten en foto's nauw met elkaar zijn verweven.

Tegen het einde van 1919, het jaar van de succesvolle tentoonstelling, verruilde Adam de Oostkust van Sumatra voor de omgeving van Palembang waar hij een betrekking had aanvaard bij het Nederlands-Indisch Landsyndicaat. Bedoeling was om in het voorjaar van 1920 definitief naar Europa terug te keren.
Op 29 september 1919 verscheen in de Sumatra Post dan ook de volgende mededeling: "*Adverten-tien. Wegens vertrek verkoopt Ondergeteekende zijn geheele, zeer uit gebreide en mooie Photographische Instalatie Toestellen, Vergrootings-Toestel enz. enz. Tasilo Adam, Batoe Nanggar. Inlichtingen bij den Heer John, Atelier Kleingrothe, Medan*."

Dezelfde krant wijdde op 6 november een artikel aan Adam dat eindigde met de woorden: "*Met Adam verdwijnt een zeer ontwikkeld, bekwaam planter van de Oostkust, tevens een amateurfotograaf en verzamelaar van den eersten rang die er echter tevergeefs naar de millioenen gezocht heeft*."

In augustus 1920 had Adam in Zuid-Sumatra een ontmoeting met gouverneur-generaal Van Limburg Stirum die er een rondreis maakte. Adam liet hem zijn foto's zien, wat hem geen windeieren opleverde. De Sumatra Post meldde op 29 december 1920: "De hier bekende planter Tasilo Adam is ter beschikking gesteld van den directeur van B.B. en toegevoegd aan het Encyclopaedisch Bureau. Voor dit bureau zal de heer Adam etnografische studies maken. Eerst zal waarschijnlijk Korintji het terrein van werkzaamheden zijn, daarna

Soembawa, Flores, Celebes. Behalve gewone fotografische opnamen zal de heer Adam ook films opnemen, waarvoor hij de beschikking krijgt over een toestel, aan de eisen des tijds beantwoordend. Een en ander schijnt min of meer een gevolg te zijn van een bezoek, dat de gouverneur-generaal in het gezelschap van resident Westenenk op Padang Karit, waar de heer Adam administrateur is (was), gebracht heeft en waar de g.g. toen de collectie foto's, door de heer A. van den Hoogvlakte gemaakt, bewonderde."

Het volgende jaar ontdekte Adam in zijn nieuwe functie dat er te Jambi gebatikt werd, iets dat daarvoor niet bekend was. Als ambtenaar van het Binnenlands Bestuur gaf hij op 26 februari 1922 een lezing over kleurenfotografie in de Kunstkring te Batavia (Jakarta). Daarbij toonde hij onder meer foto's van de Kubu bevolkingsgroep, gemaakt tijdens zijn reis in regeringsopdracht dwars door Sumatra; van Palembang door Jambi en Kerinci naar de Westkust. Lang is hij niet verbonden geweest aan het Encyclopaedisch Bureau. Begin jaren twintig verhuisde de familie Adam naar Yogyakarta waar Tassilo Adam een fotostudio opende en er het hofleven en de lokale cultuur in de "Vorstenlanden" (Yogyakarta, Surakarta) fotografisch en filmisch vastlegde. Kleurenfotografie bleef hem bezighouden: zo gaf 'de Gedeh' in 1924 een reeks kleurige prentbriefkaarten uit, gebaseerd op kleurendia's die Tassilo Adam gemaakt had volgens het autochromeprocédé van de gebroeders Lumière.

In 1926 werd Tassilo Adam wederom ziek (amoebendysenterie), hetgeen de familie deed besluiten terug te keren naar Europa. Ze verbleven enige tijd in Salzburg, Wenen en Nederland, maar vertrokken uiteindelijk naar New York, waar Adam van 1929 tot 1934 een aanstelling kreeg als conservator in het Brooklyn Museum. Gedurende die tijd en daarna schreef hij enkele artikelen en probeerde hij tevergeefs terug te keren naar Indonesië. Tassilo Adam stierf in 1955. *Bron: Tropenmuseum*

Reparatie van iPhone, iPad en Android. Snel, vakkundig en redelijk geprijsd.
Klik hier voor de aanbieding. Borca-Online / BorcaDen webshop

(advertentie)

De stille slachtoffers van de Jappenkampen

Het 'Indische zwijgen' verklaard

Door: Han Dehne

Er is iets in mij dat mij dwingt om toch steeds weer over de moeilijke tijden in Nederlands Indië te schrijven. Mijn kop zit vol met allerlei zaken die ik in de loop van de vele jaren daar heb opgeslagen.

Ik probeer dat zo uit te dragen opdat mijn lezers daar ook wat aan kunnen hebben. Natuurlijk heb ik de wijsheid niet in pacht, neen, maar zolang als ik dat kan zal ik blijven schrijven. Totdat iedereen het begrijpt....

In naam van de keizer werden ze geïnterneerd in Jappenkampen, de 'stille oorlogsslachtoffers'. Vlak na de oorlog deden zij er het zwijgen toe, en hun kinderen doen dat nog steeds.
Ooit ontving Catherine Keijl in haar tv-programma de Tweede

Generatie om te komen praten over de oorlog van hun ouders. Bijna allemaal zijn ze er: de kinderen van Joodse overlevenden, de kinderen van de Roma en Sinti, de kinderen van oud-verzetsstrijders en de kinderen van 'foute' ouders.

Eén groep ontbreekt er echter: de Indische Naoorlogse Generatie, de kinderen van mensen die ergens in de periode 1942-1949 in Nederlands-Indië waren, als krijgsgevangene in Jappenkampen, als geïnterneerde of dwangarbeider, dienstplichtige of militair en die daarna weer in nationalistische kampen moesten verblijven. Opgesloten, geslagen en vernederd, mensen die de meest afschuwelijke baantjes moesten verrichten waaronder lijken vervoeren. Honger en ziektes en zelfs de dood was dat kinderdeel. Niet dat ze niet mochten komen, deze tweede generatie Indische oorlogsslachtoffers, integendeel. Ze waren van harte uitgenodigd. Een prachtige gelegenheid om aandacht te krijgen voor hún situatie, voor hún problemen met die ellendige oorlog. Konden ze eindelijk vertellen hoe verknipt zíj zijn opgegroeid, omdat hún ouders hun verhaal nooit kwijt hebben gekund.
Maar nee, ze kwamen niet; ze durfden het niet aan.

Door de komst van de Japanse keizer hebben hun ouders het al moeilijk genoeg. Om nu in het openbaar te gaan vertellen dat de problemen in het gezin wellicht zijn ontstaan doordat vader of moeder in een jappenkamp heeft gezeten, zou op dat moment een beetje erg veel van het goede zijn geweest.

Als er iets is waar kinderen van oorlogsslachtoffers mee zitten, is het wel die verdomde loyaliteit. Vader blijft een held, ook al had hij thuis zijn eigen kampje ingericht, sloeg hij om het minste of geringste er op los of was hij elk weekend laveloos. Vader moeten we beschermen, vooral nu de keizer komt, we moeten hem ontzien want vader heeft het vreselijk gehad.

"Kinderen van oorlogsslachtoffers gaan heel omzichtig met hun ouders om", zegt psychotherapeut Hans Burgemeister, verbonden aan 'Centrum '45' en het 'Aanspreekpunt Naoorlogse Generatie' (ANG) van Icodo, een stichting die zich inzet voor oorlogsslachtoffers. "Ze voelen zich buitengewoon verantwoordelijk voor hun ouders en houden voortdurend rekening met hen. Velen onder hen speelden als kind altijd het zonnetje in huis om vader - of moeder - maar gelukkig te maken. Met alle gevolgen natuurlijk voor hun eigen ontwikkeling.

Maar, je moet je wel realiseren: de komst van de keizer ís ook een ingrijpende gebeurtenis. Dat hij zijn spijt heeft betuigd verzacht de pijn. Maar dan nog. De keizer en de vlag van Japan zijn bij uitstek de symbolen van de oorlog in voormalig Nederlands-Indië. In naam van de keizer werd je gestraft, in naam van de keizer moest je buigen, in naam van de keizer werd er oorlog gevoerd. En die vlag, overal wapperde die vlag, wit met een rode bal. Die vlag is nog altijd dezelfde. Probeer je maar voor te stellen hoe het is als de president van Duitsland hier op bezoek komt met hakenkruisen in zijn kielzog".

Hoe groot de groep precies is weet niemand, maar in Nederland wonen zeker vierhonderdduizend nakomelingen van oorlogsslachtoffers van de Japanse bezetting in voormalig Nederlands-Indië. Hun ouders, of een van hen, zaten als volwassene of kind in een Japans interneringskamp of waren als krijgsgevangene of dwangarbeider ergens in voormalig Nederlands-Indië tewerkgesteld.

Een deel van deze nakomelingen - de werkgroep Indische Naoorlogse Generatie schat het aantal op 64.000 - kampt met ondefinieerbare maar ernstige gezondheidsklachten. Ze slapen slecht, zijn depressief, hebben identiteitsproblemen en/of relatieproblemen, problemen op het werk of met de studie. Sommigen gaan in therapie, tot het beter gaat, maar merken jaren later dat dezelfde klachten opnieuw de kop op steken. Weer zoeken ze hulp. Weer levert dat op de lange duur geen verbetering op. En dan ineens lezen ze een artikel of zegt een hulpverlener of een vriend: die problemen van jou hebben met de oorlog van je ouders te maken.

"De grootste eye-opener was voor mij het boek Achter mijn glimlach", zegt Bert Firing (47), die na zijn veertigste instortte en bij de ene hulpverlener na de andere terechtkwam. "Toen ik dat las heb ik een emmer vol zitten huilen". Achter mijn glimlach bevinden zich interviews met mensen wier ouders de oorlog meemaakten in het voormalig Nederlands-Indië.
Firing: "De therapeuten die ik bezocht, legden nooit het verband met de oorlog van mijn ouders. Ik trouwens ook niet. Hoe kon het ook?
Mijn vader sprak nooit over zijn ervaringen - hij was tewerkgesteld aan de beruchte Birmaspoorweg. Maar hij had wel heel vaak nachtmerries, sliep altijd met een bijl onder zijn bed, was ongekend bang voor de politie en wantrouwde alles en iedereen. In het weekend was hij vaak dronken en over kinderen had hij

heel vreemde opvattingen. Zijn seksuele toenaderingen tot mijn zusjes getuigen daarvan. En als baby mocht ik niet aan de borst van mijn moeder drinken omdat ik een man was. Mijn vader was helemaal verknipt".

Op 9 maart 1942 geven de Nederlands-Indische strijdkrachten zich over aan het Japanse leger. Ongeveer 41.000 Nederlandse KNIL-militairen worden krijgsgevangen genomen. Een vijfde van hen zal het einde van de oorlog niet halen. Omdat Japan alle westerse invloeden uit de Indische archipel wil bannen, worden de volbloed Europeanen geïnterneerd.
Zo'n 100.000 mannen, vrouwen en kinderen. Tussen de 13.000 en 21.000 personen overlijden aan ondervoeding, ziekte of mishandeling. Of Indo-Europeanen geïnterneerd worden, verschilt per regio.

Op 15 augustus 1945 capituleert Japan. Twee dagen later roept Soekarno de Republik Indonesia uit. Er ontstaat een machtsvacuüm. Maandenlang is het land gedompeld in totale chaos. De Bersiap-periode (Bersiap betekent Maakt u gereed) is aangebroken.

Grote groepen jongeren trekken gewapend met messen en bamboe speren door de straten van de grotere steden van Java en Sumatra. Nederlanders, Indische Nederlanders en Ambonezen zijn hun leven niet meer zeker. "Vooral deze periode is zeer traumatiserend geweest", zegt Germaine Faubel, de voorzitter van de werkgroep Indische Naoorlogse Generatie (INOG). "Dan denk je dat de oorlog voorbij is, dat je eindelijk opgelucht kunt ademhalen, word je opnieuw aangevallen maar nu door je eigen landgenoten. Veel mensen zijn toen terug de kampen in gevlucht. De Japanners werden hun beschermers. Uit die periode hebben ouders een diep wantrouwen overgehouden jegens hun omgeving".

"Nederlandse 'Indischen', blanken en Indo-Europeanen maakten trauma op trauma mee", zegt Hans Burgemeister. "Eerst de kampen, toen de Bersiap, daarna, als ze nog in Indonesië waren, de onafhankelijkheidsstrijd en ten slotte de ontvangst in Nederland". Dat verhaal is inmiddels bekend.

Voor de 'verre oorlog' in voormalig Nederlands-Indië heeft Nederland geen belangstelling. "Bij jullie was het nog lekker warm", is de reactie als de repatrianten hun verhaal willen vertellen. "Wij hadden de hongerwinter, dat was pas erg". Of: "Oké, in jullie kampen zijn mensen gestorven, maar in onze kampen werden mensen systematisch vermoord". En: "Wat deden jullie daar eigenlijk in Nederlands-Indië, stelletje kolonialen!" Dus doen de mensen uit Nederlands-Indië er verder maar het zwijgen toe. "En dat zwijgen hebben ze weer overgedragen aan hun kinderen", aldus Burgemeister. "Sterk zijn en niet zeuren. Dat was zo'n beetje de boodschap die iedereen meekreeg".

Nederland slokt ook alle aandacht op. Volwassenen en kinderen moeten zich een plaats verwerven; hun nationaliteit is dan wel Nederlands, maar velen van hen zijn nog nooit in Nederland geweest. "De kinderen hebben jaren onderwijs in te halen en de volwassenen moeten van nul af een bestaan opbouwen; in Nederland blijken zelfs hun diploma's niets waard te zijn. Hard werken is het devies, presteren". Het Nederlands-Indië is voortaan verleden tijd en de oorlog wordt weggestopt, bij volwassenen en bij kinderen. Als het leven in de kampen al ter sprake komt, dan alleen in positieve zin. "Met die ervaringen achter de rug kunnen we alles aan".

De jong-volwassenen trouwen en krijgen kinderen, de kampkinderen worden volwassen en stichten ook een gezin.
Ogenschijnlijk niets aan de hand. Maar dan krijgt de vader, of de moeder, nachtmerries.
De kinderen begrijpen niets van het gegil 's nachts, ze krijgen geen uitleg en gaan de dromen zelf invullen. Ze proberen zich voor te stellen wat de ouder heeft meegemaakt. En zijn soms in hun fantasieën veel gruwelijker dan de werkelijkheid ooit is geweest. Of de kinderen mogen geen ruzie maken, daar kan de moeder niet tegen, die wordt dan heel bang. Of broers moeten tegen elkaar vechten, want zo ging dat ook in het kamp als je te intiem werd met iemand. Of de vader is, als je niet gehoorzaamt, ineens, heel plotseling, heel agressief, hij slaat er op los.

"Dat komt voor bij vaders die jong volwassen waren in de kampen", zegt Burgemeister. "Ze identificeren zich met de agressor, is dan de theorie. Als kinderen niet luisteren, kun je je als ouder heel machteloos voelen. Je voelt je net zo machteloos als in het kamp, toen je vernederd werd en de Jap je sloeg. Toen kon je niets doen, nu wel. In sommige gezinnen is er zoveel geweld geweest, dat wil je gewoon niet weten. Ook seksueel geweld. Er zijn meisjes én jongens in de kampen misbruikt. Net als bij incestslachtoffers kan het voorkomen dat zo'n meisje later met een dader trouwt die op zijn beurt zijn dochter misbruikt".

In gezinnen waar de ouders niets over hun ervaringen vertellen, kan er zoiets ontstaan als Het Gezinsgeheim. De kinderen voelen dat hun vader of moeder iets heel ergs heeft meegemaakt, ze voelen de pijn en het verdriet, maar ze durven er niet naar te vragen en mogen dat ook niet. De ouder kan het niet verdragen met zijn of haar herinneringen geconfronteerd te worden. En de kinderen willen niet de oorzaak zijn van nog meer pijn. Ze worden overaangepaste kinderen.

"Mijn moeder vertoonde een soort pijn die niet nader te omschrijven is, een soort ongekend en onbegrepen verdriet", zegt Bert Firing. "Als ze lachte, lachten haar ogen nooit mee. Voor mij als kind telde maar één ding: haar gelukkig zien, haar zien lachen. Niets was mij te veel om haar te helpen en te ondersteunen". Het kind wordt de steun en toeverlaat van de ouder, als het ware de ouder van de ouder, het kind parentificeert, om het in psychotherapeutisch jargon te zeggen. In huis hangt een zware, depressieve sfeer. Voor andere emoties is er geen plaats. In de pubertijd, bij het volwassen worden, ontstaan de eerste problemen. Sommige meisjes krijgen eetproblemen, anorexia, omdat er zoveel aandacht aan eten werd besteed: eet je bord nu maar leeg, we kunnen het niet weggooien.

Uit huis gaan, zelfstandig worden, gaat moeilijk, de ouders klampen zich vast. "Er zijn mensen die op hun veertigste nog bij hun moeder wonen", zegt Burgemeister. Lang weten de kinderen te overleven door zichzelf wijs te maken dat er niets aan de hand is. Maar op een gegeven moment gaat het helemaal mis. Dat kan tijdens hun studie zijn, als de scriptie af moet, of in het werk. Een relatie gaat uit of een van de ouders overlijdt. Sommige kinderen, inmiddels volwassenen, raken verslaafd en velen worden ernstig depressief en enkelen zelfs psychotisch. Ze blijken een combinatie van problemen te hebben: omdat ze zich nooit hebben durven afzetten tegen hun ouders hebben ze problemen met de vorming van hun eigen identiteit. Vaak loopt daar ook de immigrantenproblematiek- doorheen: wie zijn we eigenlijk, waar komen we vandaan?
Sommige ouders deden zich Hollandser voor dan Hollanders, andere moesten juist niets van de Nederlandse samenleving hebben en trokken zich terug in eigen familie in een soort privé-tempodoeloe.

Omdat ze zich als kind zo verantwoordelijk voelden, menen ze als volwassene snel tekort te schieten. Gewoon boos worden kunnen ze niet. Sommigen hebben het gedrag van hun ouders overgenomen en kunnen verschrikkelijke woede-uitbarstingen hebben. Anderen worden cynisch, zijn zeer snel geïrriteerd of richten hun woede naar binnen en worden depressief.
Velen hebben problemen met intimiteit, met zich kunnen hechten. En ten slotte is er het wantrouwen, de angst: niemand is te vertrouwen. Burgemeister: "Veel gezinnen zijn dan ook heel geïsoleerd opgegroeid".

"Ik was emotioneel afgesloten", zegt Bert Firing, "had last van minderwaardigheidsgevoelens, en was heel erg bang voor oncontroleerbare agressie, moest van mezelf steeds maar presteren, voelde me altijd heel eenzaam en was erg op anderen gericht".

Hoeveel mensen van deze naoorlogse Indische generatie precies problemen hebben, kan ook Burgemeister niet zeggen. Maar in ieder geval veel meer dan bij hulpverleners bekend is, vermoedt hij. Want heel veel zullen zich nooit tot een hulpverlenende instantie wenden, hoe moeilijk ze het ook hebben. Sterk zijn, niet zeuren, is voor hen altijd het devies geweest. En als ze moeten erkennen dat er toch serieus iets aan de hand is, zal het heel lang duren voor ze de link met de oorlog van hun ouders leggen. Want de vuile was hang je niet buiten.

Natuurlijk is het niet altijd in alle gezinnen misgegaan.
Burgemeister legt uit dat veel afhangt van de mate waarin de ouders als ouder hebben kunnen functioneren. Hoe goed was hun persoonlijkheid ontwikkeld voor ze de oorlog ingingen? Voor kampkinderen is het moeilijk. Door de oorlogservaringen is de ontwikkeling van hun persoonlijkheid verstoord geraakt, daarnaast zijn ze zelf ook tweede generatie: hun ouders hadden hun eigen oorlogservaringen. Burgemeister: "Ik werk nu ook met 'jong getraumatiseerden', mannen en vrouwen die op zeer jonge leeftijd in een Jappenkamp zaten. Zij hebben altijd gehoord: hoe kunnen jullie nu last van de oorlog hebben, jullie waren nog baby's of kleuters? Vijftig jaar later lopen ze vast, komen ineens allerlei herinneringen terug. En zij vragen zich nu af: hoeveel daarvan hebben wij aan onze kinderen overgedragen?"
Het is zoals een Japanse legerofficier in 1945 formuleerde: "Jullie hebben dan de oorlog gewonnen, maar tot in het vierde geslacht zijn jullie de verliezers".

SOPHIAHOF

In deze rubriek blijft u op de hoogte van nieuws en activiteiten van de Indische Ontmoetingsplek: Museum Sophiahof

Even voorstellen: Lisa Aarsen

Mijn naam is Lisa Aarsen en per 1 april 2020 ben ik bij het Indisch Herinneringscentrum in dienst als medewerkster Publieksactiviteiten. Ik ben 25 jaar oud, woon in Den Haag en heb geschiedenis gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. Daar heb ik vorig jaar zomer mijn Master Publieksgeschiedenis afgerond. Deze richt zich op de geschiedenis voor en van een breed publiek, in elke hoedanigheid en van media tot evenementen en tentoonstellingen. In mijn afstudeerscriptie schreef ik over het onderwerp: de verbeelding van Nederlands-Indië in de kinderliteratuur gedurende 100 jaar.

De geschiedenis van Nederlands-Indië heeft mij altijd al zeer geïnteresseerd en verwonderd. Tijdens mijn stage en werk bij de Stichting 'In de Buurt', heb ik kennis mogen maken met uiteenlopende en bijzondere verhalen van Indische Nederlanders. Ik heb dan ook ontzettend veel zin om bij het IHC aan de slag te gaan en te werken aan mooie activiteiten voor een breed publiek. Hierbij hoop ik veel kennis uit te wisselen, met als missie: Het levend houden van een geschiedenis die ons allemaal aangaat. Ik hoop u graag te mogen begroeten in het mooie Museum Sophiahof.

Nieuwe tentoonstellingen

'IJs en Corona dienende' zullen in Augustus 2020 twee ti9jdelijke tentoonstellingen worden geopend in Museum Sophiahof.

"Depok - De Droom van Chastelein" ***De Depok gemeenschap, een bijzondere gemeenschap binnen de Indische gemeenschap.***
Deze tentoonstelling was eerder te bezoeken in het Westfries Museum in Hoorn. In samenwerking met gast-curator Dr. Nonja Peters (Migratiestudies Curtin University, Western Australia) is deze tentoonstelling voor Sophiahof aangepast. Centraal staat nu het thema Burgerschap en kwetsbare maatschappelijke positie van leden van de Depok gemeenschap na 1942. Aan de hand van onder andere persoonlijke verhalen en portretten van de fotograaf Geert Snoeijer, wordt hun verhaal verteld tot op heden in zowel Nederland als in Indonesië.

Peggy Vermunt-Loen in de tentoonstelling (Foto: Geert Snoeijer)

"Heritage in Transition" In 2017 zijn de prachtige foto's van Isabelle Boon geëxposeerd in het

Maya in deze tentoonstelling (Foto: Isabelle Boon)

Volkenkundig Museum in Leiden. In deze tentoonstelling laat de fotograaf zien hoe de herbestemming van koloniaal erfgoed in Jakarta en Semarang een sociale verschuiving in gang zet. Isabelle zal voor deze tentoonstelling in Sophiahof een vernieuwde verhaallijn ontwikkelen en daarnaast een educatief project speciaal voor de groepen 7 en 8 van de basisschool samenstellen

Indo in Indonesië – een dialoog tussen Nederland en Indonesië

De website "Indo in Indonesië" **www.indo-in-indonesie.com/** gaat over de ervaringen van Indo's op Java, die na de onafhankelijkheid van Indonesië gebleven zijn. Hoe was hun Nederlandse opvoeding in Indonesië? Waarom bleven ze? Hoe gaven ze na de onafhankelijkheid hun leven opnieuw vorm?

Tussen 1946 en 1968 verlieten meer dan 300.000 Nederlanders de Indonesische Archipel. Een aanzienlijk deel daarvan bestond uit Indo's. Maar er bleven ook Indo's in Indonesië wonen. Juist door te blijven, migreerden ook zij, van Nederlands-Indië naar Indonesië.
De website heeft drie onderdelen:

- **Verhalen uit Indonesië** – In film en tekst staan er nu verhalen van Indo's uit Indonesië (Java) op de site.
- **Vragen uit Nederland** – Heb je wat gezien of gehoord dat je interesse heeft gewekt? Je kunt nu je vragen of opmerkingen aan Indo's in Indonesië achterlaten.
- **Antwoorden uit Indonesië** De vragen die we binnenkrijgen worden gebundeld en meegenomen naar Indonesië. De abtwoorden hierop worden opnieuw gefilmd en toegevoegd aan de website.

Deel jouw vragen.
De website is interactief. Stel daarom via het platform jouw vragen. Wil je op de hoogte blijven van updates rondom de website en de bijeenkomst? Mail dit dan naar: infoinindonesie@gmail.com.

Wordt vriend van het Indisch Herinneringscentrum

Het Indisch Herinnerings-centrum zet zich in om de **geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië** en de gevolgen daarvan door te geven, levend te houden en te onderzoeken wat dit voor huidige generaties betekent.

Dat doen we voor u, maar ook graag samen met u! Als **Vriend** geeft u het Indisch Herinnerings-centrum net even dat **extra steuntje in de rug**. Met een donatie van minimaal € 25. per jaar ondersteunt u ons werk en bent u als Vriend op een speciale manier verbonden aan het **Indisch Herinneringscentrum**.

Vrienden hebben bovendien bij ons een streepje voor. U ontvangt als welkomstgeschenk het foto-boek 'Het Verhaal van Indië', een sfeerimpressie van de nationale overzichtstentoonstelling 'Het Verhaal van Indië' over de Nederlandse aanwezigheid in Indië, tijdens de Tweede Wereld-oorlog en de periode daarna. Tevens het jeugdboek 'Nooit meer thuis', is een gevoelige jeugd-roman over afscheid nemen van je moederland en aarden in een nieuw land van Martine Letterie. Verder ontvangt u ook eens per jaar een **speciale uitnodiging** alleen voor Vrienden.
Vriend worden kunt u HIER.

Wordt vriend van Stichting Moluks Historisch Museum

Vindt u het belangrijk dat het Molukse culturele erfgoed toe-gankelijk is en bewaard blijft voor volgende generaties?
Word dan Vriend van Stichting Moluks Historisch Museum.

Met uw contributie maakt u het mogelijk dat Museum Sophiahof haar collecties beheert en presen-teert, activiteiten en herdenkingen organiseert en ervoor zorg draagt dat de Molukse geschiedenis en cultuur zichtbaar zijn in de Nederlandse samenleving.

De Vriendenwerkgroep van de Stichting MHM is daarom deze Vriendencampagne gestart.
Voor 25 euro bent u Vriend voor een heel jaar. Kiest u ervoor om meer te doneren, dan is dat natuurlijk welkom!
Om kosten te besparen werkt de Stichting MHM niet met een acceptgiro of met automatische incasso.

U dient de jaarlijkse contribu-tie zelf over te maken.
Het lidmaatschap geldt voor 1 kalenderjaar. U betaalt uw contri-butie bij aanvang en vervolgens per 1 januari van elk jaar.

Met uw Vriendenlidmaatschap ver-zekert u zich van:
- Uitnodigingen voor Vrienden-bijeenkomsten
- Vooraankondigingen van veel overige bijeenkomsten, georgani-seerd door Stichting MHM
- De digitale Nieuwsbrieven
- Mogelijkheid om deel te nemen aan verrassingsacties (zoals het verloten van boeken)

Wilt u Stichting MHM ook in natura steunen als sponsor door bijvoor-beeld een zaal of faciliteiten ter beschikking te stellen voor onze evenementen of voor producten?
Mail via info@museum-maluku.nl
Wij gaan graag met u in gesprek om te kijken wat we voor elkaar kunnen betekenen. Meer weten over doneren en de fiscale aftrekbaarheid?
Alle informatie vindt u hier.
Vriend worden kunt u hier.

Museum Sophiahof
Sophialaan 10
2514 JR Den Haag
Tel: 070-2002500

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Petitie nr. 305 aangeboden aan de Ambassadeur van Japan

Zijne Excellentie Shinzo ABE
Eerste Minister van Japan

(Nederlandse vertaling)

Den Haag, 14 april 2020
Petitie: 305
Onderwerp: Na de Corona-epidemie.

Excellentie,
De huidige Corona Epidemie doet ons denken aan de Japanse militaire bezetting van Nederlands Oost-Indië. De Nederlanders werden doelbewust uitgekozen en opgesloten in concentratie kampen of in hun huizen. Wederom, zijn we niet vrij, nu gedurende vredestijd. Nu zijn we opgesloten in onze eigen huizen om de verspreiding van het Corona virus tegen te gaan. De rest van de wereld lijdt onvrijwillig onder de opsluiting of gelijke maatregelen. Het dodenaantal stijgt en afschuwelijk. Vergelijken we de huidige situatie met onze ervaringen, dan voelen we dat we het allemaal eerder hebben ervaren. We hopen echter dat nu verzorging en medicijnen, wanneer die zijn ontwikkeld, ter beschikking komen en gebruikt worden.

We respecteren en hebben bewondering voor de dokters, verplegers en de mensen die zorgen voor de patiënten en hun naaste verwanten. Ze waren er nauwelijks toen we de gevolgen van de opsluiting in Nederlands Oost-Indië moesten ondergaan. De overgebleven Nederlanders, nu tenminste 75 jaar oud, zijn zeer kwetsbaar en lopen gevaar. Ze hebben nog steeds een sterke wil om de Corona Epidemie te overleven zoals zij ook de Japanse militaire opsluiting in Nederlands Oost-Indië tijdens de Tweede Wereld Oorlog hebben overleefd!

Eerste Minister,
De gevolgen van de huidige Corona Epidemie voor de overlevenden van de Japanse gedwongen opsluiting zijn dramatisch. Het brengt in herinnering de honger, de mishandeling, de wreedheid en de nalatigheid van Japan om haar morele verantwoordelijkheid te erkennen voor de onmenselijkheid jegens de overlevende Nederlanders en hun nabestaanden. Japan, u en uw kabinet zijn erg betrokken met de huidige Corona Epidemie maar moet ook de toekomst in de huidige situatie betrekken. In voorgaande petities hebben we duidelijk gemaakt dat met het oog op de toekomst het verleden gecorrigeerd moet worden. Het is nu van nog groter belang de toekomst te heroverwegen in de hoop dat velen van uw landgenoten en onze landgenoten de Corona virus zullen overleven in een betere wereld met respect voor het verleden.

Eerste Minister,
Vandaag zal ik de petitie aan uw Ambassadeur in Den Haag overhandigen. Gebruikelijk vindt dit plaats op de tweede dinsdag van de maand dan bespreken we de inhoud van de petitie met de Ambassadeur. Vanwege de strenge samenkomst regels in Nederland zal ik de envelop met de petitie aan een lid van het ambassadepersoneel overhandigen. Nu meer dan ooit zal ik het op prijs stellen om van u, ondanks uw drukbezette agenda, een persoonlijk antwoord te mogen ontvangen. Ik zie uw antwoord tegemoet.

We zien uw persoonlijke antwoord gaarne tegemoet

Namens de Stichting Japanse Ereschulden,
J.F. van Wagtendonk
voorzitter

(*Original English version:* Petition # 304: Giri "Past Corona Epidemic".)

In deze bijna onwerkelijke tijd van de Corona-epidemie gaan een aantal dingen toch door, zoals ook het aanbieden van de Petitie aan de Ambassadeur van Japan. De demonstratie ging niet door, door ons afgezegd. Maar bovendien is ten overvloede de toestemming tot demonstratie later ook door de Politie voor onbepaalde tijd ingetrokken. Echter in overleg met de ambassade heeft de Ambassadeur aangeboden de Petitie door het hek in ontvangst te zullen nemen, alzo ook is gebeurd. Hier een foto van dit moment. ■

Recept van de maand

Ikan pepesan

Een van de bekendste Indonesische visrecepten is zonder twijfel Ikan pepesan, oftewel 'hete vis'. Ik weet nog goed toen ik bij een familiefeest dit gerecht voor het eerst at. "Houd je van vis?" "Ja hoor tante....." Bij de eerste paar happen brak het zweet mij uit en vroeg ik mij af hoe ik dit ooit naar binnen kon werken. Maar bij de vierde en verdere happen vond ik het zo lekker, dat ik nog wel een stuk lustte. Toen ik zag dat er nog genoeg was, was ik er dan ook 'als de kippen' bij....! Hier het recept uit het boek van de beroemde 'Oma Keasberry'.

Ingrediënten:

500 gr. verse makreel-, schelvis- of kabeljauwfilet, aluminium-folie.

Voor de boemboe:

3 eetl. sambal oelek (of vier verse rode lomboks), 1 flinke ui of 4 sjalotten, 5 teentjes knoflook, 6 kemirinoten, 4 blaadjes djeruk perut of laurierblaadjes, 1/2 kopje dikke santen (kokosmelk), 1/4 blokje trassi, 3 eetl. olie, snufje zout, 1 eetl. gula djawa of lichtbruine suiker.

Bereiding:

Dep de visfilet droog met keukenpapier en wikkel een stuk aluminiumfolie af dat groot genoeg is om de vis helemaal in te pakken.

Wrijf de ingrediënten voor de boemboe in een vijzel of tjobek fijn (of keukenmachine) en fruit dit in een braadpan in de olie. Voeg dan de djerukperut blaadjes en de kokosmelk toe en meng goed door. Maak nu de hittebron uit en laat de boemboe afkoelen.

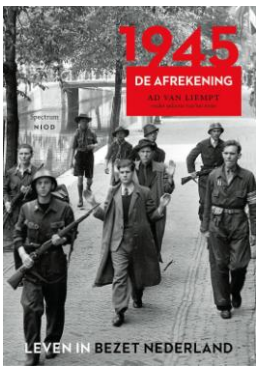
Leg de visfilets in de boemboe en keer enkele malen om en om. Schep de omliggende boemboe over de visfilets, dek af met een deksel en laat ze minstens een uur marineren.

Leg dan de vis naast elkaar met de boemboe op het aluminiumfolie en vouw dit dicht. Leg dit pakket in z'n geheel op een rooster in het midden van de oven en bak het op 150 °C in ca. 1 uur gaar.

Selamat makan

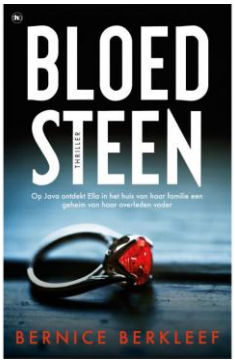
Boekbespreking, *e*-Books, CD & DVD, Presentatie & Signeren

1945 – De afrekening – Ad van Liempt. 75 jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog blikt Ad van Liempt terug op het jaar 1945. Het jaar van de bevrijding. Langzaam drong het tot ieder door dat in Duitse concentratiekampen meer dan 100.000 Nederlandse Joden waren vermoord. Alleen omdat ze Jood waren. Een bevrijding waar de feestvreugde werd overschaduwd door het verdriet. Nederland begon zich te herpakken en de samenleving een beetje te ordenen. Transport was er nauwelijks, de verwoesting van de steden was gigantisch en van economisch herstel was nog geen glimp waar te nemen. En alsof de ellende nog niet groot genoeg

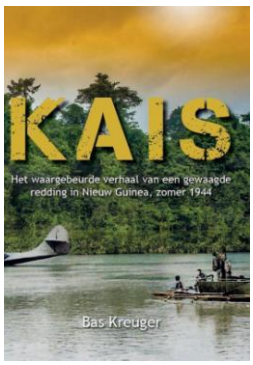
was, diende er zich een ernstig probleem aan. In Nederlands-Indië riepen nationalisten onder leiding van Soekarno en Hatta de onafhankelijke Republik Indonesia uit. Hierop ontvlamde, vooral op Java, een bloedige revolutie, waarbij vele duizenden mensen met de Nederlandse nationaliteit op gruwelijke wijze vermoord werden. In dit laatste deel van de serie van Van Liempt over de Tweede Wereldoorlog wordt ook aan de situatie in onze voormalige kolonie ruime aandacht besteed. *ISBN 9789000358052. Prijs: € 24,99.*

Bloedsteen – Bernice Berkleef. Op een ochtend wordt Ella nietsvermoedend uit haar bed gelicht door de politie. Ze wordt verhoord over haar vader. Hij zou illegaal goederen van Java naar Nederland hebben gesmokkeld. Als haar vader, die vroeger in een Jappenkamp heeft gezeten, in hechtenis overlijdt, besluit Ella zelf

naar Java af te reizen om in hun oude familiehuis wat tot rust te komen. In het huis echter, vindt ze aanwijzingen voor een geheim dat haar vader heeft weten te verbergen. Maar ze is niet de enige die lucht heeft gekregen van haar vaders verborgen geschiedenis, want haar verblijf op Java neemt plotseling een wel zeer onaangename wending. Tweede bloedstollende thriller van Bernice Berkleef. *ISBN 9789044354928. Prijs: € 17,50.*

KAIS – Historisch verhaal van een gewaagde redding in 1944 in Nieuw Guinea – Bas Kreuger In de zomer van 1944 was niet alleen Normandië het toneel van het begin van de victorie, maar ook op Nieuw Guinea kwam een groot en beslissend offensief op gang van Amerikanen, Australiërs, Britten en Nederlanders tegen het Japanse leger. KAIS is het verhaal van een verkenningsvlucht boven de Vogelkop, die dramatisch afloopt. Een Amerikaanse bommenwerper crasht in een reusachtig

moerasgebied. Dankzij de piloot Ira Barnett, overleeft de bemanning, waarna de boordschutter Harold Tantaquidgeon, chef van de Mohegan stam, de leiding overneemt. Bijna 300 kilometer achter de vijandelijke linies komt een vastberaden reddingsteam in actie met Nederlanders, Indonesiërs, Amerikanen, Australiërs en Papoea's. Ze staan onder bevel van de Nederlandse Luitenant Louis Rapmund en de Australische kapitein 'Mac' Gillespie. Ruim drie weken varen, vechten en worstelen zij zich door de dichte jungle heen, over de KAIS-rivier, naar de bemanning in het moeras. Japanners, collaborateurs, bloedzuigers, muskieten en zuigende modder zijn de vijanden op deze tocht. In 2019 zijn vijf Nederlanders in de voetsporen van Rapmund en Gillespie de KAIS opgegaan op zoek naar het wrak van de bommenwerper. Dit boek is het verhaal van die tocht. *ISBN 9789464021738. Prijs: € 17,50.*

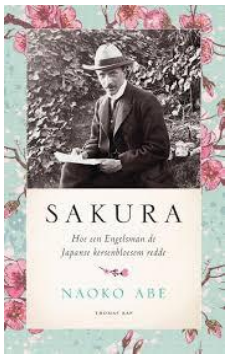
Geen tijdelijk verblijf - Servaas Maturbongs (Gennep). Als een direct gevolg van de dekolonisatie van Nederlands-Indië arriveerden

in 1951 circa 12.500 Molukkers, toen nog Ambonezen genoemd, in Nederland. Zo'n 3500 ontslagen militairen van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger met hun gezinnen. De verwachting was dat ze zouden teruggaan naar Ambon en dus werden ze in provisorische kampen ondergebracht. Veel van deze kampbewoners hadden hun koffers nog jaren klaarstaan. Na 1960 verhuisden de Molukkers

naar de zogenaamde Molukse woonoorden in kleine of middelgrote steden, soms onder dwang. De beoogde integratie verliep zeer stroef mede als gevolg van de politieke aspiraties, culminerend in de treinkapingen in de jaren zeventig van de vorige eeuw en de sociaal-maatschappelijke ontwikkelingen binnen de groep. In die jaren waren er ongeveer 35.000 Molukkers in Nederland. Hoeveel dat er nu zijn is onbekend, in het huidige beleid van de rijksoverheid staan Molukkers niet meer op de kaart. Njong Gogos Servaas Maturbongs heeft het grotendeels van dichtbij meegemaakt en komt zeventig jaar na dato tot de conclusie dat het overgrote deel van hen in Nederland zal blijven. Dit lijkt een open deur, maar het is voor veel leden van zijn gemeenschap een confronterend besef, een onuitgesproken taboe. *ISBN: 9789463652186. Prijs: € 14,95.*

Sakura – Naoko Abe. Hoe een Engelsman de Japanse kersenbloesem redde. Toen botanicus Collingwood Ingram in 1902 Japan bezocht, werd hij terstond verliefd

op de prachtige kersenbloesem, de sakura. Tijdens een tweede bezoek, ruim 20 jaar later, was hij geschokt door de sterke achteruitgang van deze soort. Een door de Japanners gekloonde kers domineerde het Japanse landschap en tot symbool gemaakt van de Japanse expansiedrift, die leidde tot een bloedige oorlog met China en Rusland. Duizenden kilometers verder, op het fraaie landgoed van Ingram in het Engelse Kent, floreerde de oorspronkelijke sakura nog steeds in alle pracht. Ingram besloot de sakura te repatriëren. Met de Transsiberië-Express vervoerde hij een stek binnen in een uitgeholde aardappel naar Japan en redde zo de sakura in het land van herkomst. Ingram groeide uit tot een van de meest vooraanstaande botanici en autoriteit op het gebied van de Japanse Kers wereldwijd. Een boek over het verhaal van een opmerkelijke man, die getuige was van het begin van een beladen eeuw vol conflicten en veranderingen. *ISBN 9789400405899. Prijs: € 24,99.*

De in deze rubriek besproken boeken, CD's en DVD's zijn verkrijgbaar bij de Internet Boekhandel Van Stockum in Den Haag of bij de erkende boekwinkel, tenzij anders vermeld

VAN STOCKUM INTERNET BOEKHANDEL

www.vanstockum.nl

Meer dan 120 titels over Nederlands-Indië

Neem eens een kijkje in de uitgebreide boekenwinkel van Historiek.net:

https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html

Column

Door: Jan Tomasowa

De "Molukse KNIL-militair" bestaat niet!

Het is niet terecht om alle KNIL-militairen als oorlogshelden te beschouwen of om hen onverkort met de ogen van nu als oorlogsmisdadigers te bestempelen. In deze column beperk ik mij tot de Molukse KNIL militairen

Ik ben opgegroeid in een Moluks kamp in Barneveld tussen de KNIL-militairen en hun gezinnen. Naar Moluks gebruik noemde ik hen ooms en hun echtgenoten tantes. Als tiener plukte ik in de zomervakantie met een aantal ooms kersen in een boomgaard in Veenendaal. Tijdens die pluk-periode sliepen we op de hooizolder van de boerderij.

Als achttienjarige jongen werkte ik gedurende een jaar aan de lopende band met meer dan 20 ooms in het conservenbedrijf "Struik Fabriek" te Voorthuizen. Toen luisterde ik vol bewondering naar de verhalen van de ooms over de strijd van het KNIL tegen de TNI. en de extremisten Ik hoorde verhalen over nachtelijke patrouilles, het binnenvallen van de dorpen en verbranden van de kampongs. Net als hun Nederlandse officieren vonden ook zij dat iedereen die zich gewapenderhand verzette tegen het Nederlands bewind, een extremist was. Zij vertelden mij over verdachten die, na een hardhandig verhoor zonder vorm van proces, werden gemarteld en/of geëxecuteerd. Ik wist in die tijd heel weinig over het kolonialisme.

Later tijdens de jaren van mijn politieke vorming in Amsterdam en mijn studie in Rotterdam verdiepte ik mij in het kolonialisme. Ik begreep toen beter dat

de ooms met elkaar gemeen hadden dat ze allemaal bij het KNIL hadden gediend en deel uit maakten van het Nederlands leger in Indië. In het koloniaal winstgewest zette het Nederlands bewind haar strijdkrachten in om de Indonesische bevolking te onderdrukken en om de belangen van de koloniale machthebbers en bedrijven te verdedigen. Het is algemeen bekend dat de legerleiding de Molukse KNIL-soldaten voornamelijk gebruikte als kanonnenvlees. Of zoals men dat eufemistisch noemde: als stoottroepen. Ze voerden hun acties uit op bevel van Nederlandse officieren.
De KNIL-militairen opereerden in een koloniale maatschappij en binnen een militair apparaat dat structureel geweld toepaste bij de strijd tegen Indonesische nationalisten die streefden naar onafhankelijkheid en voor het voortbestaan van de Republik Indonesia.

Tijdens zijn staatsbezoek in maart 2020 aan Indonesië heeft koning Willem-Alexander zijn spijt uitgesproken en excuus aangeboden voor de "geweldsontsporingen van Nederlandse zijde" in de jaren van strijd na de Indonesische onafhankelijkheidsverklaring op 17 augustus 1945.
"Voor geweldontsporingen aan Nederlandse zijde in die jaren wil ik hier nu, in navolging van eerdere uitspraken van mijn regering, mijn spijt uitspreken en excuses overbrengen. Dit doe ik in het volle besef dat de pijn en het verdriet van de getroffen families generaties lang voelbaar blijven", waren de woorden van de koning. Molukse KNIL-soldaten reageerden na het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog op verschillende wijze op de chaotische situatie in Indië. Zoals bijvoorbeeld Joop Muskita, die zich aansloot bij de TNI, het nationale leger van de Republik Indonesia. Als Chief Operations van de TNI vocht hij op de Molukken tegen de APRMS, het leger van de Republik Maluku Selatan
De Nederlandse kapitein Raymond Westerling was voor veel Molukse soldaten een held. Gedeserteerde Molukse KNIL-soldaten en commando's sloten zich graag aan bij de APPRA, de strijdgroep van Westerling. Het NCRV programma Andere Tijden d.d. 14 augustus 2012 toonde opgedoken beelden van kapitein Raymond Westerling die daarin toegeeft dat er onder zijn "verantwoordelijkheid oorlogsmisdaden zijn gepleegd in Nederlands-Indië." Hij is echter nooit veroordeeld.

Uiteindelijk zijn er ruim 3.500 Molukse KNIL-soldaten met hun gezinnen vertrokken op bevel van de Nederlandse regering en hun Hollandse officieren.
Op bittere toon vertelden de ooms mij later over het verraad van de Nederlandse regering. Op bevel van de Nederlandse legerleiding hebben zij gevochten tegen het Japanse leger. Velen zijn jarenlang vastgehouden geweest in Japanse krijgsgevangenkampen. Na de capitulatie van Japan weigerde de Nederlandse regering hun soldij te betalen. Naast deze grote dramatische bigger than life story's, zijn er ook de vertellingen over hoe de eerste generatie op bewonderenswaardige wijze in Nederland probeerde te overleven. Ik maakte hen mee als hardwerkende en goedlachse arbeiders die mij altijd geholpen hebben en ook beschermden.

Mijn wijze en tolerante vader was ook een KNIL-militair, hij raakte bevriend met een zekere majoor Doedens. Deze man vertelde mij dat mijn vader, net als veel andere Molukse soldaten, Nederlandse militairen geholpen heeft om het Japanse krijgsgevangenkamp te overleven.
Mijn ouders gaven mij vleugels en een anker. Vleugels om naar verre bestemmingen te vliegen en een anker om tijdens de stormen in mijn leven houvast te geven. Ik mocht zelf bepalen wie ik was en wat ik wilde worden. Zij respecteerden mijn besluit om geen lid te willen worden van de kerk en om geen belijdenis te doen.
Ik kon vrijuit kritiek uiten op de Molukse RMS- en kerkelijke leiders en ik mocht zelf bepalen aan welke adatregels ik me wilde houden. Op vroege leeftijd leerden zij mij om andersgelovigen zoals islamieten en om andere bevolkingsgroepen te respecteren.

En zo durf ik nu ook te stellen, dat we op genuanceerder wijze over de daden van Molukse KNIL-militairen van gedachten moeten kunnen wisselen. Het is naïef om alle Molukse KNIL-soldaten als heldhaftige oorlogsveteranen te beschouwen, maar het is evenzeer erg dom om hen louter als oorlogsmisdadigers te bestempelen.
De "Molukse KNIL-militair" bestaat niet.

NICC Magazine
Maandelijks GRATIS aan bijna 10.000 abonnees
Waardeert u ons werk?
Maakt u ons dan blij met een
donatie
IBAN: **NL39 RABO 0129 2168 36**
t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag

Ingezonden brief!

Beschamende reacties van Indo Kesasars op excuses koning

De excuses van Koning Willem-Alexander aan Indonesië zijn een dolksteek voor Indische Nederlanders. Althans zo heb ik het als eerste generatie Indische Nederlander ervaren en ik ben niet de enige. Een minachting van het geweld dat ons is aangedaan tijdens de bloedige Bersiap, waarbij naar schatting 15 tot 30.000 mensen aan Nederlandse zijde mensonterend zijn afgemaakt.

Het is niet alleen een dolksteek voor Indische Nederlanders, maar ook voor alle andere bevolkingsgroepen die na de Japanse capitulatie op beestachtige wijze te grazen zijn genomen door opgehitste Indonesiërs. Ik denk aan Chinezen, Molukkers en niet in de laatste plaats aan de Indonesiërs zelf, zij die zogenaamd verdacht werden van 'Hollandse sympathieën'.

Gelukkig kwamen er direct na de excuses afkeurende geluiden uit de gemeenschap. Mensen voelen zich verraden, nota bene door hun eigen koning. Die gevoelens zijn logisch en terecht. Nog nooit heeft Indonesië erkent aan wat voor gruweldaden hun onderdanen zich jegens ons te buiten zijn gegaan.

Het zorgde dan ook voor grote ergernis toen een klein groepje Indo's een beschamend tegenoffensief inzette. Het is het clubje dat al jaren meent dat zij ons mogen vertegenwoordigen of dat het standpunt dat zij verkondigen Indisch zou zijn. Het zijn vaak Indo's van de tweede, derde en vierde generatie, die van toeten nog blazen weten en van hun identiteitscrisis een businessmodel hebben gemaakt. U kent ze wel: de Indo Kesasar. Zij schuiven maar al te graag aan bij allerlei talkshowtafels, om daar vervolgens de meest rabiate nonsens te verkondigen. De dag na zo'n optreden mag de gewone Indo steevast puinruimen.

Volgens het opgeblazen ego van deze verdwaalde Indo's was de excuses weliswaar wat laat, maar een goede stap. De sympathie voor Indonesië is ook nu weer groter dan de sympathie voor hun eigen familie of bevolking.

Echt grotesk werd het toen deze ijdeltuiten, de Indo's die not amused waren van de excuses verweten dat ze zich niet moesten aanstellen. Hoe zouden hun ouders of grootouders zich eigenlijk voelen over zoveel gebrek aan inlevingsvermogen? Hoe bestaat het dat dit soort figuren, die geen van allen de vervolgingen en ontberingen aan den lijve hebben ondervonden, ons gevoelens met zoveel dedain denken te mogen bagatelliseren? Waarom denken zij eigenlijk dat ze het allemaal zo goed weten? Ze waren er niet bij!

Wij Indo's hebben altijd gezwegen als hun porum weer op tv verscheen. We krijgen nu de rekening gepresenteerd. Ik voel mij twee keer verraden.
*B. de Graaff (*1937, Soekaboemi)*

Indonesië dreigt het Italië van Azië te worden

In heel Indonesië zijn de middelen snel uitgeput geraakt en dat heeft al geleid tot doden onder artsen en verplegend personeel. De grote ziekenhuizen kunnen de toeloop nu al niet aan en het verplegend personeel realiseert zich dat hun gezondheid gevaar loopt voor de goede zaak.
De hulpmiddelen zijn nu al vrijwel uitgeput. Geen medische overalls, geen brillen, handschoenen en zeepdispensers meer terwijl de behoefte in een klein ziekenhuis al snel 100 sets is. Per dag, wel te verstaan. Er zijn al ziekenhuizen waar het personeel een plastic regenjas aan moet doen voor hun veiligheid tegen COVID-19-virus.

Er heerst een enorm tekort aan longartsen. Voor de 237 miljoen inwoners zijn er slechts 1.200 longartsen met specifieke kennis beschikbaar; als voorbeeld, in Nederland zijn 550 longartsen ingeschreven in de ziekenhuizen.

Ramadan nadert

Ramadan jaagt het COVID-19-virus nog eens verder het land door. De vastenviering loopt van 23 april tot 23 mei waarna de feesten losbarsten. Ramadan en Idul Fitri, het Suikerfeest, zullen naar de mening van het Eijkman-Oxford Clinical Research Instituut circa 20 miljoen mensen van de grote steden naar de eilanden nodigen en verwacht wordt dat al tegen eind april het land 71.000 besmettingen zal hebben.
President Joko 'Jokowi' Widodo heeft maatregelen afgekondigd. Het atletendorp in Jakarta, gebruikt voor de Asean Games in 2018, wordt nu omgebouwd tot een ziekenhuis voor 22.000 zieken door het COVID-19-virus.

De president is na bestudering van de maatregelen in andere landen van mening dat zijn land niet moet overgaan tot een 'lockdown' maar tot 'physical distancing' met veel testen op het virus door

middel van de snelle methode met zogenaamde 'antibody testkits'. Andere maatregelen zijn in overweging en plaatselijk al genomen.
Het hoge woord is al gevallen: de viering van Idul Fitri mogelijk verbieden? Het eiland Bali adviseert de inwoners tot 30 maart in huis te blijven. De stad Jakarta daarentegen heeft wel een 'lockdown' ingesteld nu gebleken is dat veel besmette mensen op eilanden zoals de Nusa Tenggara (oostelijk van Bali) besmet zijn geraakt na contacten in Jakarta.

Steun van China is onderweg. Vooral testkits en beschermende kleding zijn door China toegezegd om te voorkomen dat het COVID-19-virus het scenario veroorzaakt dat inmiddels is voorspeld door de University of Essex en de Khalifa University van de Emiraten: 50% van de stad Jakarta met 10 miljoen inwoners zou besmet kunnen raken. Een ramp van ongekende omvang dreigt voor de hele archipel.
Bron: *The Jakarta Post en andere bronnen.*

Ook Indië kende hongersnood

Dat niet alleen Nederland een hongersnood gekend heeft in de laatste maanden van de Tweede Wereldoorlog, blijkt wel uit het volgende ooggetuigenverslag.
"In de benedenstad zag ik hoe enkele lijken op een vuilniswagen geladen werden", vertelt Beb Vuyk, inwoner van Batavia. "Een Jap trapte met zijn laars tegen andere stumpers die, wanneer ze nog enig teken van leven vertoonden, konden blijven liggen".

In Nederland zullen enkele duizenden sterven ten gevolge van de Hongerwinter; in door de Japanners bezet Indië gaat het om enkele miljoenen, want niet alleen de geïnterneerden in de Japanse concentratiekampen, maar ook de Indonesische bevolking lijdt onder een enorm voedseltekort, omdat door de oorlog de gehele voedsel voorziening qua oogsten en transport van het voornaamste volksvoedsel voor Indië: rijst, volkomen op z'n achterste ligt.

De hongersnood kent diverse oorzaken. De overzeese voedseltransporten zijn onmogelijk door de voortdurende oorlogshande-lingen tussen de Japanse en ge-allieerde schepen. Door brandstoftekorten is vervoer over land geen optie. De gebruikelijke uitruil van steenkolen uit Sumatra voor de treinen tegen Javaanse suiker en zout is geheel stil komen te liggen.

Door dit alles is er een derde minder rijst beschikbaar, zijn er een kwart minder zoete aardappelen, en ruim de helft minder cassave. Maïs is zelfs met ruim 65% gedaald. Ook de veestapel en de visvloot zijn enorm geslonken. Deze situatie wordt nog verergerd doordat de Japanse legermacht een aanslag doet op de toch al geringe voorraden die er zijn. Hun belangen gaan voor die van de inheemse bevolking.
De prijzen op de zwarte markt in Medan tonen aan hoe schaars alles is geworden. Zout is van enkele centen naar 25 gulden per kilo gegaan. Een blik rijst van 16 kilo was een daalder (fl. 1,50) en kost nu ruim het honderdvoudige.

Vooral de inheemse onderlaag van de bevolking wordt hard geraakt. Uitgemergelde bedelaars, in lom-

pen of soms zelfs naakt, liggen langs de kant van de weg. "De bevolking ondergaat de ellende lethargisch", aldus de ooggetuige, Beb Vuyk in Batavia. "De bedelaar die al weken onder een boom voor de bakkerij lag, is gisteren gestorven en vanmiddag pas weggehaald; zijn plaats is inmiddels alweer ingenomen door een uitgehongerde moeder met een klein kind". *(NOS)*

En opeens was alles anders

De verschrikkelijke ziekte Corona kwam Nederland binnen en dat heeft een grote impact. Ook het dierenpark Taman Indonesia heeft een pittige tijd voor de boeg. Van een agenda vol leuke evenementen, workshops, pasars en arrangementen naar nul inkomsten en een heleboel vragen en vooral bezorgdheid.

Bezorgdheid om de gezondheid van de oudjes onder ons, onze naasten en natuurlijk ons eigen team. Maar ook bezorgdheid over onze dieren, ons familiebedrijf en de toekomst. De hulp die de overheid ons heeft beloofd, stemt ons hoopvol, echter nog geen enkele maatregel geeft daadkracht. En onze eerste zorg is natuurlijk de zorg om onze dieren. Kunnen wij de kosten blijven dragen voor het voer, het onderhoud, de zorg voor onze dieren, zolang we in onzekerheid zijn, onwetend welke hulp we kunnen verwachten of wanneer?

Daarom vragen we om jouw hulp! En je krijgt er natuurlijk wel wat voor terug. Je helpt ons al door het aankopen van een seizoenskaart, een e-ticket of een cadeaubon via www.taman-indonesia.nl

Adopteer een dier

Wil je meer doen, en de Taman helpen door een dier te adopteren of een week lang de Taman te voorzien van vers voedsel? Dat kan ook! Kijk op www.taman-indonesia.nl/adopteer-een-dier hoe je dit kunt doen.

Als dank zullen wij de komende tijd bijzondere filmpjes posten via ons you tube kanaal over onze dieren en de prachtige tuin in lentesferen. Zo kunnen jullie ons blijven volgen en meegenieten van de positieve energie uit Taman Indonesia!

Terima kasih banyak!
Heel erg bedankt!

Links4u

Interessante, handige, leerzame LINKS voor iedereen

Indopedia, Indische Encyclopedie / Bibliotheek / Indisch erfgoed / naslagwerk over voormalig Nederlands-Indië.
https://www.indopedia.nl/

Doorlink-website naar veel Indische en Indisch gerelateerde websites, blogs, personen en onderwerpen.
https://linkenindisch4ever.wordpress.com/

Website over online **geschiedenis** van/voor Indische Nederlanders.
http://www.indischhistorisch.nl

Organisaties die **archieven** bezitten over de **oorlog in Indië, de Bersiap en dekolonisatie.**
https://www.tweedewereldoorlog.nl/bronnen/archieven/indisch-erfgoed

Boten en passagierslijsten 1946 – 1964.
https://www.passagierslijsten1945-1964.nl/boten/index.html?fbclid=IwAR0Xl3D08q2w9zxR3V90-6IiIq5bCnctgZFNUChXSxkqG1OBwZPmK7xXeAg

Meer dan **120 titels** over Nederlands-Indië in de **boekenwinkel van Historiek.net.** https://geschiedenis-winkel.nl/nederlands-indie.html

Veel informatie over **schoollespakketten** over voormalig Nederlands-Indië. www.gastdocenten.com

Een ware schat aan foto's in kleur op **Monochrome Specter** uit de Tweede Wereldoorlog in ZO-Azië.
blog.livedoor.jp/irootoko_jr/

Het **Indisch Herinneringscentrum** Sophiahof, Den Haag
www.indischherinneringscentrum.nl

Moluks Historisch Museum [M.H.M.] Sophiahof, Den Haag
http://www.museum-maluku.nl/

Indisch/Moluks **Museum Sophiahof** in Den Haag.
https://www.museumsophiahof.nl/

Museon in Den Haag met een bijzonder mooie en uitgebreide museale collectie over Nederlands-Indië.
https://www.museon.nl

Culturele website voor **Chinese en Chinees-Indische** gemeenschap.
https://www.inisiatip.nl

Wie (her)kent deze foto's? Website van het **Tropenmuseum**.
http://www.fotozoektfamilie.nl/

Stichting die ijvert voor erkenning en betaling van **Japanse Ereschulden** door Japan aan WO II slachtoffers
http://www.japanse-ereschulden.nl/

Stichting **Dialoog Nederland-Japan-Indonesië** (NJI) organiseert jaarlijks conferenties en andere activiteiten.
http://www.dialoognji.org

Toonaangevend **Indisch maandblad** (glossy). http://www.moesson.nl/

Informatieve website over de beruchte **moord op Chinezen** in 1740 in Indië. http://home.iae.nl/users/arcengel/Ned Indie/chinezen.htm

Landgoed Bronbeek (Kumpulan, **Museum Bronbeek** en meer) in Arnhem. www.bronbeek.nl

Veel informatie over **Batik** activiteiten van **Sabine Bolk**. Ook via facebook en YouTube. www.sabinebolk.nl

De Vries Antiek, items uit voormalig Nederlands-Indië, o.a. koloniale meubelen. **Specialist in Kunst en krissen**. http://www.devriesantiek.nl en http://www.kris-keris.com

Zeeuws Veilinghuis gespecialiseerd in kunst en schilderijen van bekende Indische schilders. www.zeeuwsveilinghuis.nl

Zeldzame boeken en andere artikelen o.a. over Nederlands-Indië en de VOC. Verkoop en veilingen: www.gertjanbestebreurtje.com

Stichting Indisch Erfgoed, mede-organisator **Themazondagen** op Bronbeek: www.indischerfgoed.nl

Non-profit **online museum** in de Verenigde Staten van Amerika, http://www.eastindiesmuseum.com

Wedsite over **Nederlandse militairen** in Indië 1946-1949. http://www.indiegangers.nl/

Stichting voor en door de **Molukse gemeenschap**: www.muhabbat.nl

Indisch Familie Archief http://www.indischfamiliearchief.nl/

Actuele items en achtergrondartikelen van de **Nederlandse Krijgsmacht.** https://www.nederlandsekrijgsmacht.nl/index.php/nieuws/

De **Jeugdwebsite** van de Oorlogs-graven Stichting (Ned.-Indië). http://www.eenlevenverloren.nl/index.php?go=home.personen@pagenr=1

Een digitaal **Indisch Museum,** https://indischmuseum.wordpress.com

Informatie over de **Nationale Indië-Herdenking** op 15 augustus. www.indieherdenking.nl

Website **genealogisch onderzoek** http://www.stamboomforum.nl/subfora/127/2/21753/0/bronnen_voor_familieonderzoek_nederlands_indie

Info over boeken, artikelen, TV- en radiodocumentaires plus LINKS over de **Pakan-Baroe Spoorweg**. http://pakanbaroe.my-free.website/

Alle bandjes, foto's en verdere **info** over **Indorock**. http://indorock.home.xs4al

Facebook pagina's over alles wat te maken heeft met Nederlands-Indië en het Indisch erfgoed. https://www.facebook.com/pages/?category=top

Links over **Indisch** en **Indonesisch** koken, recepten, cursussen, toko's, restaurants, afhaalmaaltijden, kookworkshops, etc. https://indisch-eten.startpagina.nl

Vereniging van **O**verlevenden en **N**a-bestaanden van **Slag in de Javazee 1942** (V.O.N.). Herdenkingsreizen https://www.imexbo.nl/slag-javazee

Taman Indonesia, Het leukste kleine Indonesische dierenpark in Nederland. http://www.taman-indonesia.nl

Pasar organisatoren & Evenementenbureaus

http://www.istimewa-events.nl
https://www.pasarstellar.nl/
www.taman-indonesia.nl/
www.pasarmalamrijswijk.nl
www.tongtongfair.nl
https://www.facebook.com/maluku-night
www.oscoproductions.nl
www.pasarsluiskil.nl
http://www.zinzia.nl
www.raffyzorg.nl

Koorenhuis - Den Haag, allerlei cursussen en workshops op het gebied van muziek, dans, theater en kunst. http://www.koorenhuis.nl

Gamelanhuis – Amsterdam. Lessen, workshops en alles over Javaanse en Balinese traditionele Gamelan-instrumenten. http://www.gamelanhuis.nl/

De Surinaams Javaanse Culturele **Stichting Manggar Megar** houdt zich bezig met Gamelanmuziek, traditionele Javaanse dans en het Wayang Kulit theater. http://www.manggarmegar.nl

Weblog **"Indische Jeugd-letteren"** Blog van Marjorie van Putten: http://indischejeugdletteren.wordpress.com/over-mij/

Jeugdbieb, erg leuke en informatieve website. http://www.jeugdbieb.nl

Website **Indische Jeugdboeken,** compleet met een bestellink. http://www.antiquariaat-anna.nl/boekek/kameleonboeken

Theatervoorstellingen - Een informatieve website met heel veel voorstellingen, overal en voor iedere leeftijd. http://www.kindertheater.nl/

Op zoek naar een **muziekoptreden** bij uw kumpulan? http://www.kwekel-evenementen.nl/indische-artiesten.htm

Kunstbende, Landelijke organisatie met afdelingen in alle provincies voor iedereen van 13 tot en met 18 jaar. http://www.kunstbende.nl

Een **Indische startpagina voor de jeugd:** http://suara-baru-kecil.jouwpagina.nl

Kinderboekenpraatjes. Veel boeken uitzoeken voor elke leeftijdgroep. http://www.kinderboekenpraatjes.nl

Alles over **STIP Jeugdtheater,** over producties, impresariaat, enz. www.stipproducties.nl

Woonzorgcentrum voor Indische en Molukse ouderen 'Raffy'. https://Raffyzorg.nl

Van alles over **Papoea websites.** https://Papua.startpagina.nl.

Nieuws en info over/uit **West Papua**. http://www.tanahku.west-papua.nl

Trefpunt Azië – Informatieve website met wetenswaardigheden uit ZO-Azië. https://www.trefpuntazie.com

Indowebshop voor alles voor de keuken, huishoud, kunst, textiel, boeken, sieraden en nog veel meer. http://www.indowebshop.nl/

Online **Aziatische supermarkt**, webshop en 20 fysieke winkels. http://www.orientalwebshop.nl/

Een van de betere **YouTube** kanalen over **Indonesisch koken:** Peters Keuken, met authentieke recepten. https://www.youtube.com/channel/UC9fmZUQ6yK7VtA6CpcsG0LQ/videos?disable_polymer=1

Initiatieven voor en door de culturele sector in verband met het COVID-19 virus

Nadat het kabinet de maatregelen rondom het Corona-virus bekendmaakte, is het culturele leven in Nederland voor een groot deel tot stilstand gekomen. Dit heeft zeer ingrijpende gevolgen voor iedereen die werkzaam is in de culturele en creatieve sector. Podia en theaters hebben voorstellingen geannuleerd, festivals zijn gecancelled en een groot aantal musea heeft zijn deuren gesloten. Zelfstandige kunstenaars en zzp'ers in de culturele en creatieve sector verliezen hierdoor hun inkomen. De organisaties missen (publieks-) inkomsten, terwijl een groot deel van de kosten doorloopt.

Vanuit het publiek, de kunst- en cultuursector (kunstenaars en instellingen, plus brancheverenigingen en bonden), de Tweede Kamer, het ministerie en raden zijn diverse initiatieven op gang gekomen om de ontstane problemen op te vangen.
Hieronder geven wij een (zeker niet compleet) overzicht van de ontwikkelingen.

VANUIT DE KUNST, CULTUUR EN CREATIEVE SECTOR

De Kunstenbond heeft een meldpunt geopend voor zelfstandige kunstenaars en alle zzp'ers in de culturele en creatieve sector, om hun problemen en gederfde inkomsten te melden bij de Kunstenbond, via een speciaal geopende website.
Lees hier het bericht van de Kunstenbond (waarin ook een leidraad is opgenomen voor zzp'ers).
Klik hier voor het meldpunt op de speciaal geopende website.

Geld voor kaartje niet terugvragen
Diverse oproepen worden gedaan aan het publiek om het geld van het ticket (van de voorstelling die niet doorgaat) niet terug te vragen aan de instelling om zo de onkosten van makers en de betaling van personeel te kunnen continueren: in Nederland bijvoorbeeld door Tinkebell (op Twitter) en Nicolette Aschermann (op Facebook), en door Organisatie Oude Muziek.
Deze laatste vraagt om het betaalde ticketgeld om te zetten in een donatie die ten goede komt aan de musici.

Berichtgeving aan leden en belanghebbenden
Over afgelastingen en sluitingen naar aanleiding van de richtlijnen door bijvoorbeeld de Museumvereniging, NAPK, VVTP, VSCD, enzovoort.

De redactie van NICC Magazine kreeg het verzoek van de culturele sector om deze oproep te plaatsen en uiteraard ondersteunen wij deze initiatieven van harte.

De Indische Agenda

LET OP! Sluitingsdatum kopij op 10 mei 2020

In verband met het door het COVID-19 virus afgelasten van vrijwel alle culturele evenementen, pasars, concerten en het sluiten van theaters, musea, enz. worden de meldingen in deze rubriek tot onze spijt tijdelijk opgeschort.
Wij vragen om uw begrip hiervoor

Wij hopen u deze informatie in een volgende editie, afhankelijk van de situatie op dat moment, weer te kunnen verstrekken.

Verras uw familielid, vriend(in), kennis, collega met een GRATIS ABONNEMENT OP NICC MAGAZINE
info@indisch-centrum-denhaag.nl

Colofon

Maandelijks Digitaal Magazine

Nederlands Indisch Cultureel Centrum

Hoofdredacteur: Hans Vogelsang
Redactie:
Han Dehne
Ron Kraft
Chinook de Deugd
Columnisten: Han Dehne, Jan Tomasowa
Correspondenten:
Silfraire Delhaye (Indisch Platform)
Jan van Wagtendonk (Japanse Ereschulden)
Yvonne van Genugten (Museum Sophiahof)
Albert van Prehn (Muziek, column)
Sabina de Rozario (Door Blauwe Ogen)
Armando Ello (Hoezo Indo)
Ivo Pabbruwe (New Zealand)

Vormgeving & lay-out: Hans Vogelsang
Technische realisatie & verzending:
Dennis van der Ham
http://www.borca-online.nl/

Verschijning: ca. de 15e van elke maand
Sluitingsdatum kopij en advertenties:
de 10e van elke maand
Advertentietarieven: op aanvraag
Abonnementen NICC Magazine: GRATIS
info@indisch-centrum-denhaag.nl
Postadres: Newtonstraat 660
2562 LA Den Haag - Netherlands

W: www.indisch-centrum-denhaag.nl
http://indisch-centrum-denhaag.blogspot.com
@: info@indisch-centrum-denhaag.nl

Rabobank IBAN: NL39 RABO 0129 216 836
t.n.v. N.I.C.C. te Den Haag
BIC: RABONL2U

Overnemen van (delen van de) inhoud is toegestaan, mits met bronvermelding.
© 2019 N.I.C.C. Den Haag

Sophialaan 10 - 2514 JR Den Haag - Tel: 070-2002500

MUSEUM SOPHIAHOF IS GEOPEND:
dinsdag t/m zondag van 11.00 tot 17.00 uur

Toegangsprijzen:
Volwassene: € 9,50.
Kind 0-4 jr.: gratis
Jeugd 5 t/m 18 jr.: € 6,50.
CJP/Veteranenpas/Ooievaarspas: € 6,50
Groepen (> 15 pers.): € 6,50 pp.

Herdenkingssymbool Melati

De Melati, de Indische jasmijn, is het herdenkingssymbool dat u onder andere kunt dragen op 15 augustus.

Prijs: per stuk : € 3,00; per 5 stuks: € 12,50; per 10 stuks: € 25,00
De prijzen zijn incl. administratie- en verzendkosten (Nederland)
Bestellen: http://webshop.indieherdenking.nl/nl/

SHOPDEN
BORCA ONLINE
Borca Computer Online Service
Weimarstraat 39
2562 GP Den Haag
070-364 2806
www.borca-online.nl

Wilt u familie, vrienden of leden van uw club of vereniging gratis abonnee maken? Gebruikt u dan dit formulier

NICC Magazine

e-mail adressenlijst

	NAAM	*e*–MAIL ADRES
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		
21		
22		
23		
24		
25		

Deze e-mail-adressenlijst 'knippen en plakken' en versturen naar e-mail: info@indisch-centrum-denhaag.nl of printen en versturen per post (voldoende frankeren) naar: Administratie NICC Magazine # Newtonstraat 660 # 2562 LA Den Haag